

توراه اور • پاراشاها ویגش • مامار 1

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני וגו'

«و یهودا به او نزدیک شد»

آنچه در نظم کنونی فروترین مرتبه را دارد، یعنی زمین و یهودا (یهודה) که دریافت کننده است، ریشه ای در بالاترین مرتبه دارد: در اندیشه **ה'** نخست بوده است؛ و خودنهی گری (**ביטול**, bittul) آن از همان ریشه سرچشمه می گیرد، یعنی از بی خویشی خود اندیشه. خیمه مقدس (**משכן**, Mishkan) چوبی از نظم کنونی پیروی می کرد که در آن بخشنده بر دریافت کننده برتری دارد؛ معبد مقدس (**בית המקדש**, Beis HaMikdash) سنگی پیش نمای آینده بود؛ زمانی که فرمانروایی (**ملכות**, Malchus) «تاج شوهرش» خواهد شد و یهودا بر یوسف (**יוסף**) برتری خواهد یافت.

تقديم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی ییتسחק

LikuteiTorah.com

پاراشای حسیدی

/likuteitorah.com/fa/torah-ohr/vayigash/1

مقصود اصلی

آنچه در نظم کنونی فروترین مرتبه را دارد، یعنی زمین و یهودا (יהודה) که دریافت‌کننده است، ریشه‌ای در بالاترین مرتبه دارد: در اندیشه ה' نخست بوده است؛ و خودنهی‌گری (ביטול, bittul) آن از همان ریشه سرچشمه می‌گیرد، یعنی از بی‌خویشی خود اندیشه. خیمه مقدس (משכן, Mishkan) چوبی از نظم کنونی پیروی می‌کرد که در آن بخشنده بر دریافت‌کننده برتری دارد؛ معبد مقدس (בית המקדש, Beis HaMikdash) سنگی پیش‌نمای آینده بود؛ زمانی که فرمانروایی (מלכות, Malchus) «تاج شوهرش» خواهد شد و یهودا بر یوسف (יוסף) برتری خواهد یافت.

در هر بخش: متن عبری، سپس ترجمه، و پس از آن توضیحی کوتاه زیر خطی طلایی. شماره‌های کوچک در متن عبری، یادداشت‌های پایان متن هستند.

خلاصه مامار

این مامار می‌پرسد چرا خیمه مقدس عمدتاً از چوب ساخته شده بود و فقط کف آن از خاک بود، حال آنکه معبد مقدس از سنگ و خاک ساخته شده بود و تیرهای سرو تنها نقش تکیه‌گاه داشتند. از میان چهار مملکت جماد، نبات، حیوان و ناطق، جماد فروترین مرتبه را دارد، و با این حال زمین همه روییدنی‌ها را پدید می‌آورد. علت آن است که آنچه در عمل آخر است، در اندیشه نخست است: در آفرینش، آسمان‌ها نخست پدید آمدند، اما در اندیشه ה' زمین بر همه چیز مقدم بود. پستی آن، که زیر پای همگان لگدمال می‌شود، بازتاب خودنهی‌گری خود اندیشه است: חשב מ"ה (chashav mah: اندیشه «چه؟»). خیمه مقدس، که سکونتگاهی موقت بود، از نظم کنونی پیروی می‌کرد: زمین در پایین، دیوارهای چوبی در بالا، و پرده‌ها و پوست‌ها بر فراز همه. معبد مقدس، سکونتگاهی پایدار و پیش‌چشمی از آینده، از سنگ ساخته شده بود؛ زیرا در آن زمان فرمانروایی، یعنی «زمین»، «تاج شوهرش» خواهد شد. یوسف، به معنای «افزوده»، سرو رو به رشد و صفات عاطفی (ז"א / זעיר אנפין, Z'eir Anpin) است؛ یهودا، به معنای «سپاس و اقرار»، زمین خودنهی‌گر و فرمانروایی است. اکنون یهودا برای دریافت به یوسف نزدیک می‌شود؛ در آینده آن دو یکی خواهند شد و یهودا برتر خواهد آمد، چنان‌که دو چوب حزقیال (יהזקאל) و پادشاهی داوود (דוד) پیشگویی می‌کنند. یربعام (ירבעם)، که فاقد این فروتنی بود، نپذیرفت که داوود در رأس قرار گیرد.

طرح کلی

1	پرسش: چوب و سنگ
چرا خیمه مقدس عمدتاً از چوب ساخته شده بود و فقط زیر پا خاک داشت، حال آنکه معبد مقدس از سنگ و خاک ساخته شده بود و چوب تنها نقش تکیه‌گاه داشت؟
2	آخر در عمل، نخست در اندیشه
زمین در میان چهار مملکت فروترین مرتبه را دارد، و با این حال همه روییدنی‌ها را پدید می‌آورد؛ زیرا در اندیشه ה' نخست بود، هرچند در عمل آفرینش آسمان‌ها نخست بودند.
3	خیمه مقدس و نظم کنونی
خیمه مقدس موقت از نظم نزول کنونی عوالم پیروی می‌کرد: زمین برای کف آن، دیوارهای سرو در بالا و پرده‌ها و پوست‌ها بر فراز همه؛ معبد مقدس، خانه پایدار ה'، پیش‌نمای آینده بود.

معبد مقدس از سنگ بود، زیرا فرمانروایی، یعنی «زمین»، تاج خواهد شد؛ خودنهی گری زمین از ریشه‌اش در اندیشه سرچشمه می‌گیرد، و به همین دلیل چوب در معبد نقص به‌شمار می‌آمد و خم شدن در نماز در مرتبه «جماد» است.

یوسف، سرو رو به رشد، صفات عاطفی است؛ یهودا، زمین خودنهی‌گر، فرمانروایی است. اکنون یهودا برای دریافت به یوسف نزدیک می‌شود، اما در آینده فرمانروایی که بر حکمت (Chochmah, חכמה) بنیاد دارد، برتر خواهد آمد.

دو چوب حزقیال از یکی شدن یوسف و یهودا زیر فرمان داوود پیشگویی می‌کنند؛ یربعام و جاسوسان، به سبب نداشتن فروتنی، نتوانستند برآمدن «زمین» را بپذیرند.

جماد، نبات، حیوان و ناطق (دومם צומח חי מדבר, domem, tzomeach, chai, medaber) دومם צומח חי מדבר

چهار مملکتی که در هر عالمی حضور دارند. در نظم کنونی هر مرتبه از مرتبه پیش از خود بالاتر است، اما زمین جماد ریشه‌ای برتر دارد.

آخر در عمل، نخست در اندیشه سوف מעשה במחשבה תחלה

آنچه در پایان به انجام می‌رسد، از آغاز مقصود بوده است. زمین، که در آفرینش آخر بود، در اندیشه‌ی نخست بود؛ حال آنکه آسمان‌ها، که در آفرینش نخست بودند، در اندیشه آخر بودند.

سکونتگاه موقت و پایدار دירת עראי / دירת קבע

خیمه مقدس سکونتگاه موقت‌ی بود و از نظم کنونی پیروی می‌کرد؛ معبد مقدس سکونتگاه پایدار او و پیش‌چشمی از آینده بود.

خودنهی‌گری (ביטול) ביטול

کنار نهادن احساس خودبودگی خویش. زمین که زیر پا لگدمال می‌شود، آن را مجسم می‌کند؛ و خودنهی‌گری از عشق و هیبت صفات عاطفی برتر است.

اندیشه‌ی م"ה و نیروی م"ה (חשב מ"ה / כח מ"ה, chashav mah / koach mah) חשב מ"ה / כח מ"ה

بازی با واژه‌های מחשבה (machshavah, اندیشه) و حکمت (Chochmah) است: هر دو دربردارنده‌ی م"ה (mah, «چه؟») هستند؛ همان فروتنی نهفته در سخن موسی (משה): «و ما چه هستیم؟»

زن بافضیلت تاج شوهر خویش است אשת חיל עטרת בעלה

فرمانروایی، دریافت‌کننده، در زمان آینده برخواید خاست تا تاجی بر فراز صفات عاطفی، یعنی بخشنده، باشد.

آبا (אבא, Abba) دختر را بنیاد نهاد אבא יסד ברثא

فرمانروایی («هیبت فروتر») بر حکمت («هیبت برتر») بنیاد دارد؛ در آینده به آن سرچشمه برخواید خاست.

بخش 1 • 11

پرسش: چوب و سنگ

1 **ویگش אליו יהודה¹ وיאמר בי² אדוני וגו'. הנה כתיב קורות בתינו ארזים³ וגו'. והנה י"ל [יש לומר]**

ההפרש בין המשכן לבית עולמים⁴ שהמשכן הי' [היה] מארזים

«יהודה (יהודה) به او نزدیک شد و گفت: «خواهش می‌کنم (بی)، سرورم» و الی آخر. اکنون نوشته شده است: «تیرهای خانه‌های ما از سرو است» و الی آخر. اینک می‌توان گفت که تفاوت میان خیمه اجتماع (משכן, Mishkan) و خانه جاودان (بیت עולמים, Beis Olamim) این است که خیمه اجتماع از چوب سرو بود،

مامار با آیه‌ای آغاز می‌شود که در آن یهودا (יהודה) پیش می‌آید تا برای بنیامین (בנימין) نزد یوسف (יוסף)، که برادران هنوز او را نمی‌شناسند، شفاعت کند. واژه آغازین او **בי** (bi) واژه‌ای برای درخواست و تضرع، به معنای «خواهش می‌کنم»، است؛ هرچند معنای لفظی آن «در من» است، معنایی که مامار در بند ۱۱ بر آن تکیه خواهد کرد. در کنار این آیه، مامار آیه‌ای از غزل غزل‌ها (שיר השירים, Shir HaShirim) می‌آورد که درباره خانه‌هایی است که تیره‌هایشان از سرو است، و می‌پرسد چه چیزی خیمه اجتماع، یعنی عبادتگاه قابل حمل بیابان، را از بیت المقدس (بیت המקדש, Beis HaMikdash)، «خانه جاودان» و دائمی اورشلیم، متمایز می‌کند؛ و پاسخ را با این نکته آغاز می‌کند که خیمه اجتماع از چوب ساخته شده بود.

כמ"ש עצי שטים עומדים⁵ והמכסה הי' [היה] מיריעות עזים ועורות אילים ועורות תחשים כו' והבהמ"ק

[והבית המקדש] הי' [היה] מאבנים ועפר דוקא⁶

چنان‌که نوشته شده است: «چوب اقااقیا، راست‌بریا»، و پوشش آن از پرده‌هایی از موی بز و از پوست قوچ‌ها و پوست تَحش‌ها بود و الی آخر؛ حال آن‌که بیت المقدس از سنگ و خاک، به‌خصوص، ساخته شده بود

آیه «چوب اقااقیا، راست‌بریا» به تخته‌های عمودی‌ای اشاره دارد که دیوارهای خیمه اجتماع را تشکیل می‌دادند؛ مامار آن‌ها را «سروها» می‌نامد، و حکیمان اقااقیا را در شمار گونه‌های سدر آورده‌اند. بر فراز دیوارها پرده‌هایی از موی بز و پوشش‌هایی از پوست قوچ و تَحش قرار داشت، حال آن‌که بیت المقدس از سنگ و خاک ساخته شده بود.

(שאסור לעשות בו עץ בולט⁷ ואכסדראות של עץ^{8,9} כמ"ש הרמב"ם [הרבי משה בן מימון]¹⁰ פ"א מהל' [מהלכות / מהלכה] בית הבחירה וע' בס' החינוך מצוה תצ"ב) רק שהיו כלונסאות של ארז^{11,12} בתקרת האולם כו'

(زیرا ساختن چوب بیرون زده یا رواق های چوبی در آن ممنوع است، چنان که رامبام (رמב"ם) در فصل ۱ از قوانین خانه برگزیده می نویسد؛ و بنگرید به سفر هخینوخ (ספר החינוך)، فرمان (מצוה, mitzvah) ۴۹۲)، جز آن که تیرهای سرو در سقف تالار اُلام (اولم, Ulam) بود و الی آخر

آلتر ربه در میان پرانتزی یادآور می شود که قانون، ساختن بیت المقدس با چوب بیرون زده یا رواق های چوبی را ممنوع می کند؛ این همان حکمی است که رامبام مقرر می دارد و سفر هخینوخ نیز درباره اش بحث می کند. تنها چوب به کار رفته در آن، مجموعه ای از تیرهای سرو در سقف اُلام، تالار ورودی پیش روی عبادتگاه، بود.

וצ"ל זה מפני מה במשכן היו הארזים עיקר בבנין והעפר הי' [היה] רק בקרקע המשכן למטה.¹³

و باید فهمید: چرا در خیمه اجتماع، سروها بخش اصلی ساختمان بودند و خاک تنها در کف خیمه اجتماع، در پایین، قرار داشت؟ پرسش مامار این است: چرا چوب، ماده اصلی خیمه اجتماع بود، در حالی که خاک تنها در زمینی که زیر آن قرار داشت به کار رفته بود؟

ובמקדש נהפוך הוא שהיו האבנים והעפר העיקר שאפי' [שאפילו] הגג הי' [היה] מהן ולא היו עצים רק כלונסאות של ארז הנ"ל שהיו מפלים לעיקר הבנין.¹⁴

اما در بیت المقدس عکس این بود: سنگها و خاک بخش اصلی را تشکیل می دادند، چنان که حتی بام نیز از آنها بود، و هیچ چوبی در آن نبود، جز تیرهای سروی که پیش تر یاد شد و در برابر ساختمان اصلی فرعی بودند.

در بیت المقدس، نسبت ها وارونه بود. سنگ و خاک تمام بنا، حتی بام آن، را تشکیل می دادند و تیرهای سرو صرفاً ضمیمه ای برای ساختمان سنگی بودند.

آخر در عمل، نخست در اندیشه

2 **והענין כי הנה ידוע שיש בכל עולם ד' בחי' דצח"מ [דומם צומח חי מדבר] והדומם הוא למטה במדרגה**

מצומח והצומח למטה מן החי כו'

توضیح این است که، چنانکه معروف است، در هر عالمی چهار مرتبه وجود دارد: بی‌جان (دومم، domem)، روینده (צומח، tzomeach)، حیوانی (חי، chai) و گویا (مدבר، medaber). مرتبه بی‌جان از مرتبه روینده فروتر است و مرتبه روینده از مرتبه حیوانی فروتر، و الی آخر.

پاسخ از تقسیم‌بندی شناخته‌شده آفرینش به چهار قلمرو آغاز می‌شود: بی‌جان (مواد معدنی و خاک)، روینده (گیاهان)، حیوانی و گویا (انسان). هر مرتبه از مرتبه پیش از خود برتر است.

והעילוי שבכולם הוא בחי' המדבר ולכאורה תמוה דא"כ מפני מה הארץ דוקא תוציא צמחה¹⁵ שהצומח יהי' [יהיה] גדל ונולד ونמשך מעפר הארץ הלא הצומח הוא למעלה מהדומם שהוא העפר.

و برترین همه آنها مرتبه انسان گویاست. در نگاه نخست، این مسئله شگفت‌آور می‌نماید: اگر چنین است، چرا به‌خصوص زمین است که «روییندی خود را می‌رویاند»، به‌طوری‌که روینده از خاک زمین رشد می‌کند، زاده می‌شود و از آن پدید می‌آید؟ مگر روینده از بی‌جان، یعنی خاک، بالاتر نیست؟

انسان، که گویاست، از همه برتر است. این پرسشی را پیش می‌آورد: اگر گیاهان از زمین مرتبه‌ای بالاتر دارند، چرا از زمین، که مرتبه‌ای فروتر است، می‌رویند، چنان‌که «زمین روییندی خود را می‌رویاند»؟

אך הענין דלא ראי זה כראי זה שאע"פ [שאף על פי] שהדומם למטה במדרגה מן הצומח עכ"ז [עם כל זה] יש בו מעלה יתירה מצד שרשו שלמעלה מבחי' צומח וחי כו'.

اما حقیقت این است که کیفیت این یکی مانند کیفیت آن دیگری نیست: هرچند بی‌جان از روینده فروتر است، با این همه، به‌سبب ریشه‌اش که بالاتر از مرتبه روینده و حیوانی است، برتری افزوده‌ای دارد، و الی آخر.

پاسخ این است که هر مرتبه برتری خاص خود را دارد. بی‌جان از نظر مرتبه آشکار خود فروتر است، اما ریشه‌اش از ریشه‌های حیات گیاهی و حیوانی بالاتر است.

דהנה ידוע מחלוקת התנאים¹⁶ בגמ' [בגמרא] (חגיגה יב.)¹⁷ חד אמר שמים קדמו¹⁸ לארץ כמ"ש בראשית ברא¹⁹ כו' את השמים ואת הארץ²⁰

זیرا اختلاف عالمان משנא (תנאים, Tannaim) در گمارا (גמרא, Gemara)، در חגיגה 12a، معروف است: یکی می‌گوید آسمان‌ها پیش از زمین بودند، چنان‌که نوشته شده است: «در آغاز [ה'] آفرید»، و الی آخر، «آسمان‌ها و زمین».

برای توضیح این ریشه، مامار به اختلافی در تلمود استناد می‌کند درباره اینکه آسمان‌ها نخست آفریده شدند یا زمین. یک دیدگاه به آیه نخست تورات تکیه دارد که نام آسمان‌ها را پیش از زمین می‌آورد.

וח"א [וחלק א'] ארץ קדמה כמ"ש ביום עשות²¹ כו' ארץ ושמים ואלו דא"ח [דברי אלקים חיים] שבמחשבה ארץ קדמה לשמים וכשברא ברא השמים תחלה.²²

و دیگری می‌گوید زمین پیش از آسمان‌ها بود، چنان‌که نوشته شده است: «در روزی که [ה'] ساخت»، و الی آخر، «زمین و آسمان‌ها». و هر دو دیدگاه، سخنان **אלקים** زنده (**אלקים**, Elokim) هستند: در اندیشه، زمین پیش از آسمان‌ها بود؛ و هنگامی که آفرید، نخست آسمان‌ها را آفرید.

دیدگاه دیگر به آیه‌ای تکیه دارد که نام زمین را نخست می‌آورد. مامار با به‌کارگیری عبارت تلمودی دو دیدگاه هر دو برحق (**עירובין** 13b)، هر دو را می‌پذیرد: در اندیشه **ה'** زمین نخست بود، اما در عمل آفرینش، آسمان‌ها نخست بودند.

3 והענין כי סוף מעשה²³ במח' תחלה פי' כי הארץ לפי שהיא סוף מעשה ע"כ שרשה במח' היא בבחי' תחלת המחשבה²⁴

توضیح این است که «آنچه در عمل آخر است، در اندیشه نخست است». یعنی چون زمین در عمل آخرین است، ریشه آن در اندیشه در مرتبه آغاز اندیشه قرار دارد.

«آنچه در عمل آخر است، در اندیشه نخست است» عبارتی از سرود **שבת** (Shabbos)، «Lecha Dodi» است: آنچه در پایان کامل می‌شود، از آغاز مقصود بوده است. زمین که در عمل آخرین مرحله آفرینش است، بنابراین ریشه‌اش در همان آغاز اندیشه **ה'** قرار دارد.

אבל השמים שהם תחלת המעשה הם אחרוני' במחשבה כי זהו הכלל שהסוף מעשה עולה תחלה במחשבה²⁵ ולכך הצומח למעלה מהדומם

حال آنکه آسمان‌ها که در عمل نخست‌اند، در اندیشه آخرین‌اند. زیرا قاعده این است که آنچه در عمل آخر است، در اندیشه نخست برمی‌آید. از این‌رو مرتبه نباتی از مرتبه جمادی بالاتر است،

آسمان‌ها که در عمل نخست پدید آمدند، در اندیشه آخرین بودند. در ترتیب عمل، مرتبه بالاتر نخست می‌آید؛ از این‌رو مرتبه نباتی از مرتبه جمادی بالاتر است.

וכן החי למעלה מהצומח כו' שזהו כפי סדר ההשתלשלות דדצח"מ [דדומם צומח חי מדבר] **בעולמות שבחי' הדומם ועפר הארץ הוא בחי' סוף מעשה וצומח וחי למעלה ממנו במדרגה**

و به همین‌سان، حیوان از نبات بالاتر است و الی آخر؛ زیرا این مطابق ترتیب زنجیره نزولِ عوالم (השתלשלות, hishtalshelus) در عوالم، یعنی ترتیب جماد، نبات، حیوان و متکلم است؛ در این ترتیب، مرتبه جماد و خاک زمین، مرتبه «آخرین در عمل» است و نبات و حیوان از آن مرتبه بالاترند.

حیوان نیز از نبات بالاتر است. در ترتیبی که این چهار قلمرو در عوالم به تدریج نازل می‌شوند، خاک بی‌جان زمین آخرین مرحله است.

وهוא ענין שמים קדמו לארץ. ומ"מ מצד שרשן במחשבה הקדומה הרי ארץ דוקא קדמה לכולם במחשבה.

و این معنای «آسمان‌ها بر زمین پیشی گرفتند» است. بااین‌همه، از حیث ریشه آنها در اندیشه ازلی، این زمین است که به‌ویژه در اندیشه بر همه آنها پیشی گرفته است.

ترتیب نزولیِ عوالم همان معنای «آسمان‌ها بر زمین پیشی گرفتند» است. اما در اندیشه ازلی، زمین بر همه مراتب دیگر پیشی گرفته است.

לכן דוקא בה יש הכח והיכולת להוציא צמחה²⁶ מצד שרשה הנעלה ולכן הצומח והחי והמדבר כולם מקבילים ממנה כו':

ازاین‌رو، به‌ویژه در آن است که نیرو و توان «رویاندن روییدنی خود» وجود دارد، به‌سبب ریشه والای آن؛ و ازاین‌رو نبات، حیوان و متکلم همگی از آن دریافت می‌کنند و الی آخر.

به‌سبب ریشه والایش، تنها زمین نیروی رویاندن گیاه را دارد؛ و گیاهان، حیوانات و انسان‌ها همگی روزی خود را از آن می‌گیرند. این پاسخ پرشی است که در بند ۲ مطرح شد.

بخش 3 • 41-6

خیمه مقدس و نظم کنونی

4 והנה במשכן לא היה נמצא עדיין תכלית השלימות שהיה רק דירת עראי^{27, 28} של הקב"ה. כמ"ש ואהיה מתהלך באהל²⁹ ובמשכן כו'.

اکنون، در خیمه‌گاه (משכן, Mishkan)، کمال نهایی هنوز وجود نداشت؛ زیرا این تنها سکونتگاهی موقت برای ה' بود، چنان‌که نوشته شده است: «در خیمه و در **משכן** رفت‌وآمد می‌کردم» و غیره.

خیمه‌گاه هنوز به کمال نهایی نرسیده بود؛ این تنها سکونتگاهی موقت برای ה' بود که در بیابان از جایی به جای دیگر حمل می‌شد. سخنان **ה'** به داوود (دد) پادشاه، از طریق ناتان (נתן) پیامبر، یعنی «در خیمه و در **משכן** رفت‌وآمد می‌کردم»، این سکونتگاه موقت را توصیف می‌کند.

לכך נעשה כפי אופן סדר השתלשלות העולמות איך שנבראו כסדרן שבזה שמים קדמו לארץ.

ازاین رو، آن مطابق با الگوی ترتیب زنجیره نزولِ عوالم (השתלשלות, hishtalshelus) ساخته شد؛ همان گونه که عوالم به ترتیب خود آفریده شدند، ترتیبی که در آن آسمان ها بر زمین تقدم داشتند.

از آنجا که **משכן** موقتی بود، بر اساس نظم کنونی عوالم ساخته شد؛ نظمی که در آن آسمان ها بر زمین مقدم اند.

5 ולכן כותלי המשכן היו מקרשים שהן בחי' צומח. ורק קרקע המשכן הי' [הי'] מעפר. שזהו כמו שהוא**בהשתלשלות שהצומח למעלה מן הדומם**

ازاین رو، دیوارهای خیمه مقدس (**משכן**, Mishkan) از تخته هایی ساخته شده بودند که از مرتبه گیاهی اند، و تنها **کف** **משכן** از خاک بود. زیرا چنین است در زنجیره نزولِ عوالم (השתלשלות, hishtalshelus): مرتبه گیاهی بالاتر از مرتبه بی جان است.

دیوارهای **משכן** از تخته های چوبی، یعنی از قلمرو گیاهی، ساخته شده بودند و تنها کف آن از خاک بود. این با نظم کنونی مطابقت دارد که در آن، مرتبه گیاهی بالاتر از مرتبه بی جان است.

ولכן נעשו הקרשים מארזים שהארז גדל בגובה מאד שזהו בחי' העליונה שבצומח כו' למעלה מעלה**מבחי' הדומם שאין בו תוספת וגידול כלל.**

ازاین رو، تخته ها از درختان سدر ساخته شدند، زیرا درخت سدر بسیار بلند می شود؛ این مرتبه برتر گیاهی است و غیره، و بسیار بالاتر از مرتبه بی جان، که در آن هیچ افزایش و رشدی نیست.

تخته ها از سدر بودند؛ درختی که به طرزی استثنایی بلند می شود و ازاین رو نمایانگر برترین مرتبه در قلمرو گیاهی است. در مقابل، آنچه بی جان است، هرگز چیزی بر خود نمی افزاید و اصلاً رشد نمی کند.

6 והמכסה על המשכן היה מיריעות ומעורות אילים ותחשים כו' שהוא בחינת החי שלמעלה במדרגה גם**מבחי' הצומח.**

پوشش روی خیمه گاه (**משכן**, Mishkan) از پرده ها و پوست قوچ ها و پوست **تخשים** (tachashim) و جز آن بود؛ و این مرتبه حیوانی است که از مرتبه نباتی نیز بالاتر است.

پوشش های خیمه گاه از پرده ها و پوست حیوانات، یعنی از عالم حیوانی بودند؛ و این عالم از عالم نباتی نیز مرتبه ای بالاتر دارد.

לפיכך היריעות שהם בחי' המקיפים שהיו פרושי' [פרושים] על כותלי המשכן היו מבחי' חי שהוא למעל' [למעלה / למעלה] מבחי' צומח שממנו נעשו כותלי המשכן.

ازاین‌رو، پرده‌ها که مرتبهٔ پیرامون‌گیرها (مקיפים, makifim) بودند و بر دیوارهای خیمه‌گاه گسترده شده بودند، از مرتبهٔ حیوانی بودند؛ مرتبه‌ای که بالاتر از مرتبهٔ نباتی است، همان مرتبه‌ای که دیوارهای خیمه‌گاه از آن ساخته شده بودند.

پرده‌هایی که بر دیوارها گسترده شده بودند، پیرامون‌گیرها نامیده می‌شوند؛ یعنی عناصری که در اصطلاح حسیدوت، اطراف چیزی را فرا می‌گیرند و از آن فراتر می‌روند. بنابراین بجا بود که از عالم حیوانی باشند؛ مرتبه‌ای بالاتر از الوار نباتی‌ای که آن‌ها را می‌پوشانند.

نמצא שכ"ז [שכל זה] נעש' כפי סדר מעלת ומדרגת ההשתלשלות בהשתלשלותן ובריאותן מלמעלה"ט [למעלה למטה] שהוא בחי' שמים קדמו כו'.

پس برمی‌آید که همهٔ این‌ها مطابق ترتیبِ برتری و مرتبهٔ زنجیرهٔ نزولِ عوالم (השתלשלות, hishtalshelus) ساخته شده بودند؛ همان‌گونه که عوالم از بالا به پایین نزول می‌یابند و آفریده می‌شوند، که همان مرتبهٔ «آسمان‌ها پیشی گرفتند» و جز آن است.

پس خیمه‌گاه نیز مانندِ خودِ عوالم، از بالا به پایین سامان یافته بود: حیوانی بر نباتی و نباتی بر جمادی؛ این همان ترتیبِ «آسمان‌ها پیشی گرفتند» است.

אבל במקדש היה נמצא בו תכלית השלימות כי היה דירת קבע³⁰ של הקב"ה כמ"ש זאת מנוחתי עדי עד³¹ שהי' [שהיה] מעין עוה"ב [עולם הבא] מה שיהי' [שיהיה] באלף השביעי כשיהי' [כשיהיה] מנוחה לחיי העולמים³² שאז תתעלה הארץ עליונה שהיא בחי' מל' דאצי' להיות למעלה מכולם.

اما در معبد (מקדש, Mikdash)، کمالِ نهایی حضور داشت؛ زیرا سکونتگاهِ دائمیِ הקב"ה بود، چنان‌که نوشته شده است: «این است جایگاه آرامش من تا ابد». زیرا این معبد نمونه‌ای پیشاپیش از جهان آینده بود؛ از آنچه در هزارهٔ هفتم خواهد بود، هنگامی که «آرامش برای حیاتِ جاودان» برقرار شود. آن‌گاه زمینِ برین، که مرتبهٔ فرمانروایی (מלכות, Malchus) در عالم صدور (אצילות, Atzilus) است، برکشیده خواهد شد تا از همهٔ آن‌ها بالاتر قرار گیرد.

در مقابل، معبد مقدس سکونتگاهِ دائمیِ ה' بود و به کمالِ نهایی رسیده بود؛ عبارت «این است جایگاه آرامش من تا ابد» که دربارهٔ صهیون گفته شده، بر دائمی‌بودنِ آن دلالت دارد. این معبد نمونه‌ای پیشاپیش از هزارهٔ هفتم بود، دورانِ آرامشِ کامل؛ زمانی که «زمینِ برین»، یعنی فرمانرواییِ عالمِ صدور، آخرینِ صفاتِ الهی، از همهٔ آن‌ها بالاتر برده خواهد شد.

معبد مقدس و نظم آینده

7 **وּכְמִ"שׁ אֶשֶׁת חֵיל עֲטִ"ב** [עטרת בעלה]³³ **שְׁתֵּהִי** [שתהיה] **עֹטֶרֶת לַעֲ"ל** [לעתיד לבוא] **לְזִ"א דֹאצִּילוֹת**. **וְהֵינּוּ מִצַּד**

שְׂרֵשָׁה שְׁעֻלָּתָהּ בְּמַחֲשָׁבָה הַקְדוּמָּה תַּחֲלָה אֶרֶץ קִדְמָה לַשָּׁמַיִם.

و چنان‌که نوشته شده است: «زنی بافضیلت تاج شوهر خویش است»؛ در زمان آینده، او تاج صفات عاطفی (ז"א / זעיר אנפין, Z'eir Anpin) در عالم صدور (אצילות, Atzilus) خواهد بود. و این به‌سبب ریشه اوست که نخست در اندیشه ازل پدیدار شد: «زمین بر آسمان پیشی گرفت.»

در زبان قبلا، «زنی بافضیلت» ملخوت، صفت دریافت‌کننده، است و «شوهر» او صفات عاطفی (ז"א / זעיר אנפין, Z'eir Anpin) است که اکنون به او می‌بخشند؛ در زمان آینده، او تاجی بر فراز وی خواهد بود. این وارونگی از ریشه او سرچشمه می‌گیرد؛ ریشه‌ای که در اندیشه ازل بر همه‌چیز تقدم داشت.

לִכֵּן אֶף בְּבַהֲמִ"ק [בבית המקדש] **שְׁהִי** [שהיה] **מַעֲיֵן עוֹה"ב** [עולם הבא] **נַעֲשֶׂה עֵיקָר הַבֵּית מֵאַבְנִים וְעֹפֶר שֶׁהֵם**

בַּחֲי' דּוֹמֵם שֶׁאֵף הִגֵּג וְהַמַּעֲזִיבָה שֶׁהִיא בַּחֲי' הַמְּקִיף נַעֲשֶׂה מֵאַבְנִים וְעֹפֶר וְלֹא מֵאַרְזִים

ازاین‌رو، حتی در بیت‌همیقداش (بیت המקדش, Beis HaMikdash؛ معبد مقدس) که پیش‌نمونی از عالم آینده بود، بخش اصلی بنا از سنگ و خاک ساخته شده بود که مرتبه بی‌جان‌اند؛ به‌گونه‌ای که حتی سقف و اندود بام (מעזיבה, ma'azivah؛ لایه اندود بام) نیز که از جنبه فراگیرنده (מקיף, makif) است، از سنگ و خاک ساخته شده بود، نه از درختان سرو.

ازآنجا‌که بیت‌همیقداش پیش‌نمایی از آن آینده بود، عمدتاً از سنگ و خاک، یعنی از اجسام بی‌جان، ساخته شده بود. حتی سقف و لایه اندود روی آن نیز که از بالا بنا را همچون جنبه مکیف (makif؛ فراگیرنده) دربرمی‌گرفت، از سنگ و خاک بود، نه از چوب سرو.

שֶׁהוּא כְּפִי מַה שִׁיהִיָּה לַעֲ"ל [לעתיד לבוא] **שְׁבַחֲי' אֶרֶץ קִדְמָה אִ"ח** [אשת חیل] **עֲטִ"ב** [עטרת בעלה] **מִצַּד שְׂרֵשָׁה**

כו'

این با آنچه در زمان آینده خواهد بود هماهنگ است؛ آن‌گاه مرتبه «زمین پیشی گرفت» [همان] «زنی بافضیلت، تاج شوهر خویش» [خواهد بود]، به‌سبب ریشه او و غیره.

این، نظم آینده را بازمی‌تاباند؛ نظمی که در آن «زمین»، که ریشه‌اش نخست در اندیشه قرار گرفت، به تاج بدل می‌شود.

רק שכלונסאות של ארז שהיה בהתקרה הם היו בחי' תמכין לבד לעיקר התקרה הנעשה מבחי' דומם וכענין תמכין דאורייתא. (ועמ"ש במ"א ע"פ מחר חדש³⁴ במ"ש יהונתן לדוד ואנכי אהיה לך למשנה כו'):³⁵

تنها، تیرهای سرو که در سقف بودند، صرفاً مرتبة تکیه‌گاه‌ها (تמכין، tamchin؛ پشتیبان‌ها) برای سقف اصلی بودند؛ سقفی که از مرتبة بی‌جان ساخته شده بود، مانند مفهوم «پشتیبانانِ تورات» (تמכין دאורייתא، tamchin de'Oraisa). (و بنگرید به آنچه جای دیگری درباره آیه «فردا ما نو است» نوشته شده، در شرح سخن یوناتان (یונתן) به داوود (דוד): «و من نفر دوم تو خواهم بود» و غیره.)

چند تیر سرو سقف تنها سقف سنگی را نگه می‌داشتند؛ مانند «پشتیبانانِ تورات»، اصطلاحی برای آنچه تورات را استوار می‌سازد، بی‌آنکه خودِ تورات باشد. عبارتِ داخلِ پرانتز به maamar دیگری اشاره دارد که درباره سخن یوناتان به داوود، «و من نفر دوم تو خواهم بود»، است؛ در آنجا وارثِ شاول (شاول)، پادشاه، می‌پذیرد که پس از داوود از قبیله یهودا (یهודה) قرار گیرد.

8 והנה נראה בעליל ג"כ בחי' זו שיש בהארץ מעלה יתירה והוא בחי' הבטול שיש בה שהיא מדרס תחת כפות רגלי הכל³⁶ משא"כ הצומח שגדלים בגובה והתנשאות כו'.

اکنون این کیفیت نیز آشکارا دیده می‌شود: زمین برتریِ افزوده‌ای دارد، یعنی خودنفی‌گری (بیטول، bittul) که در آن هست؛ زیرا زیر کفِ پاهای همگان پایمال می‌شود؛ حال آنکه گیاهان، یعنی مرتبة نباتی (צומח، tzomeach)، چنین نیستند و به سوی بلندی و سربرافرازی می‌رویند و مانند آن.

برتری زمین را می‌توان با چشم دید: زیر پای همگان قرار دارد و تصویری از خودنفی‌گری کامل است. در مقابل، گیاهان به سوی بالا می‌رویند و قد می‌کشند.

ובטול זה נמשך מצד שרשה הנעלה במחשבה שהמחשבה היא בחי' חשב מ"ה [מה] שהוא תכלית הבטול כמ"ש מרע"ה [משה רבינו עליו השלום] ונחנו מ"ה [מה].³⁷

و این خودنفی‌گری از ریشه بلندمرتبه آن در اندیشه سرچشمه می‌گیرد؛ زیرا اندیشه (machshavah، מחשבה) مرتبة حשב מה (chashav mah؛ «چه؟») است که نهایتِ خودنفی‌گری است؛ چنان‌که موسی (משה، Moshe) ربینو، درود بر او باد، گفت: «و ما چه هستیم؟» (ما، mah).

خودنفی‌گری زمین از ریشه‌اش در اندیشه سرچشمه می‌گیرد. حروفِ מחשבה (machshavah)، به معنای «اندیشه»، را می‌توان حשב מה (chashav mah)، یعنی «چه؟»، خواند؛ این همان خودنفی‌گری مطلق است که در واژه mah نهفته است؛ همان واژه‌ای که موسی و هارون در توصیف خود گفتند: «و ما چه هستیم؟».

ومشم نمشد ומתלבש בחי' הבטול בארץ ומצד זה תתעלה לע"ל [לעתיד לבוא] **להיות עט"ב** [עטרת בעלה] **לכן**
היה בהמ"ק [בית המקדש] **מאבנים דוקא**

و از آنجا کیفیتِ خودنهی گری به پایین کشیده می شود و در زمین جامه می پوشد؛ و به همین سبب، زمین در روزگار آینده بر
افراشته خواهد شد تا «تاج شوهرش» شود. از این رو، معبد مقدس (بیت המקדש، Beis HaMikdash) مشخصاً از سنگ
ساخته شده بود.

خودنهی گری اندیشه به پایین جریان می یابد و در زمین جامه می پوشد؛ و به سبب آن، زمین در آینده بالا برده خواهد شد تا تاجی شود.
همچنین به همین دلیل بود که معبد مقدس باید از سنگ ساخته می شد.

(وكم"ש ג"כ במ"א ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית^{38,39} דלכך אמרו בגמרא על כורש שהחמיץ במה
שחזר וצוה לערב בחי' צומח בבהמ"ק [בבית המקדש] **נדבכין די אבן גלל⁴⁰ תלתא ונדבך די אע חדת כו' כי**
צ"ל כולו באבנים דוקא מטעם הנ"ל⁴¹.

(چنان که در جایی دیگر نیز، درباره آیه «مزموری، سرودی برای تقدیس خانه» نوشته شده است: به همین سبب، در گمارا
(گمرا، Gemara) درباره کورش (کورש، Cyrus؛ Koreshe) گفتند که به تباهی گرایید، زیرا دوباره فرمان داد کیفیتِ نباتی را
با معبد مقدس درآمیزند: «سه ردیف سنگ های بزرگ و یک ردیف چوب تازه» و مانند آن. زیرا معبد باید مشخصاً یکسره از سنگ
می بود، به همان دلیلی که در بالا گفته شد.

این پراتز به maamar دیگری درباره مزمور تقدیس خانه اشاره می کند. گمارا می گوید کورش (Cyrus)، که اجازه ساخت معبد دوم را داد،
بعدها «به تباهی گرایید»؛ و این maamar توضیح می دهد که ایراد چه بود: او فرمان داد ردیفی از چوب را میان ردیف های سنگ قرار
دهند و کیفیتِ نباتی را با بنایی درآمیزند که باید یکسره از سنگ می بود.

ובתפלה הוא בחי' השתחוואות שבשמ"ע [שבشמונה עשרה] **קול דממה דקה⁴² בחי' דומם ואותיות התפלה**
הם בחינת דומם)

و در دعا، این همان مرتبه سر فرود آوردن ها در نماز هجده برکتی (شמונה עשרה، Shemoneh Esreh) است؛ «آوایی آرام و
آهسته» (کول دממה דקה، kol demamah dakah)، یعنی مرتبه بی جان (دومم، domem)؛ و حروف دعا نیز مرتبه
بی جان اند.

همین امر در دعا نیز صادق است: سر فرود آوردن در نماز هجده برکتی، که در «آوایی آرام و آهسته» خوانده می شود، به مرتبه بی جان
خودنهی گری تعلق دارد؛ حروف دعا نیز چنین اند. واژه عبری «آرام»، دمמה (demamah)، با دومم (domem)، به معنای «بی جان»،
هم ریشه است.

משא"כ בהמשכן שנעשה כפי סדר ההשתלשלות דעכשיו שבח"י צומח למעלה מהדומם שמים קדמו כו' לכן היו הכותלי' [הכותלים] מעצי שטים והעפר היה בקרקע המשכן וכנ"ל:

اما در مورد خیمه‌گاه (משכן, Mishkan) چنین نیست؛ آن بر اساس نظم زنجیره‌ی نزولِ عوالم (השתלשלות, hishtalshelus) چنان‌که اکنون برقرار است ساخته شد؛ نظمى که در آن مرتبه‌ی نباتی بالاتر از مرتبه‌ی بی‌جان است: «آسمان‌ها پیش‌تر بودند» و مانند آن. ازاین‌رو، دیوارها از چوبِ افاقیا بودند و خاک در کفِ خیمه‌گاه قرار داشت، چنان‌که در بالا گفته شد.

در مقابل، خیمه‌گاه از نظمِ کنونی پیروی می‌کرد؛ نظمى که در آن مرتبه‌ی نباتی بالاتر از مرتبه‌ی بی‌جان است. ازاین‌رو، دیوارهایش از چوب بودند و تنها کفِ آن از خاک بود.

بخش 5 • 91-12

یوسف و یهودا

9 **وهנה זהו ג"כ ענין יוסף ויהודה. שהוא ג"כ בחי' ומדרגת שמים וארץ ובחי' צומח ודומם כו'.**

اکنون، این نیز همان موضوعِ یوسف (یوسف) و یهودا (یهודה) است؛ آنان نیز نمایانگرِ مرتبه و جایگاهِ آسمان و زمین، و مرتبه‌ی روینده و بی‌جان‌اند، و جز اینها.

همین تقابلِ میان آسمان و زمین، و میان آنچه می‌روید و آنچه بی‌جان است، یوسف و یهودا را نیز توصیف می‌کند.

כי יוסף לשון תוספת وربוי⁴³ שמתוסף והולך בהגדלה והגבהה למעלה והוא ענין בחי' צומח ובפרט בחי' הארז שגדל והולך למעלה מעלה ברום המעלות.

زیرا «یوسف» واژه‌ای به معنای افزوده‌شدن (תוספת, tosefes) و فزونی است؛ یعنی آنچه پیوسته افزوده می‌شود، رشد می‌کند و بزرگ‌تر می‌شود و بالاتر می‌رود. این همان مرتبه‌ی روینده است، و به‌ویژه مرتبه‌ی سرو که پیوسته بالاتر و بالاتر می‌روید، تا بلندترین بلنداها.

نام یوسف به معنای «افزوده‌شدن» است؛ او کسی است که پیوسته فزونی می‌یابد و بالا می‌رود؛ همچون روینده‌ها و، بیش از همه، همچون سرو که پیوسته بلندتر می‌شود.

וכמ"ש צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה⁴⁴ (והיינו בחי' ז"א דאצי' שנק' צומח לגבי המל' שנק' דומם כמ"ש במ"א באריכות⁴⁵ שהמדות יש בהם צמיחה וגידול אבל האותיות הן בחי' דומם כו' ובמדות יש בחי' קטנות וגדלות.

چنانکه نوشته شده است: «صالح (צדיק, tzaddik) چون نخل شکوفا می‌شود؛ چون سرو لبنان بلند می‌بالد.» (یعنی مرتبه صفات عاطفی (ז"א / זעיר אנפין, Z'eir Anpin) در عالم صدور (אצילות, Atzilus)، که در نسبت با فرمانروایی (ملכות, Malchus) «روینده» خوانده می‌شود؛ حال آنکه فرمانروایی «بی‌جان» خوانده می‌شود. چنانکه در جای دیگر به تفصیل آمده است، صفات عاطفی (مדות, middos) دارای رویش و رشدند، اما حروف مرتبه بی‌جانند، و جز اینها. در صفات عاطفی، مرتبه‌های کوچکی (קטנות, katnus) و بزرگی (גדלות, gadlus) نیز وجود دارد.)

این آیه صالح را به نخل و سرو تشبیه می‌کند و یوسف به «صالح» شناخته می‌شود. عبارت داخل پرانتز توضیح می‌دهد که ژئیر انپین، یعنی عواطف الهی، «روینده» خوانده می‌شود، زیرا عواطف رشد و تحول می‌یابند؛ اما فرمانروایی، که در حروف و گفتار جلوه می‌کند، «بی‌جان» است. عواطف همچنین مرحله‌ای نابالغ و مرحله‌ای پخته دارند که «کوچکی» و «بزرگی» نامیده می‌شوند.

וזהו בחי' עץ ארז ואזוב⁴⁶ שהאזוב הוא בחי' הקטנות⁴⁷ והארז בחי' הגדלות כו'. וז"ש [זהו שכתוב] כארז בלבנון ישגה כו' ویוסף בפרט הוא בחי' יסוד שעולה עד הדעת ודעת עולה עד הכתר כו'. וכשמבריא מעלה מעלה נק' ארז בלבנון כו')

و این همان مرتبه «چوب سرو و زوفا» است: زوفا مرتبه کوچکی و سرو مرتبه بزرگی است، و جز اینها. و این معنای [آن چیزی است که] نوشته شده است: «چون سرو لبنان بلند می‌بالد»، و جز اینها. و یوسف به‌طور خاص مرتبه بنیاد (יסוד, Yesod) است که تا شناخت (دעת, Daas) بالا می‌رود، و شناخت تا تاج (כתר, Keser) بالا می‌رود، و جز اینها. و چون به سوی بالا و بالاتر امتداد می‌یابد، «سرو لبنان» خوانده می‌شود، و جز اینها.)

زوفا، گیاهی کوتاه، نماد مرحله نابالغ عواطف است و سرو نماد مرحله پخته آنها. یوسف با بنیاد، صفتی که پیوند می‌دهد و انتقال می‌بخشد، متناظر است؛ بنیاد تا شناخت و از راه شناخت تا تاج بالا می‌رود. هنگامی که تا آن بلند بالا می‌رود، «سرو لبنان» خوانده می‌شود.

ויהודה הוא בחי' ארץ מל' דאצילות שהיא בחי' הדומם דאצי'. ולכן יהודה ל' [לשון] הודאה ובטול שהדומם יש בו בחי' הבטול ביותר כנ"ל:

و יהודה مرتبه «زمین»، یعنی فرمانروایی عالم صدور است که مرتبه بی‌جان عالم صدور به‌شمار می‌آید. ازاین‌رو، «یهودا» از واژه اقرار (הודאה, hoda'ah) و خودنفی‌گری است، زیرا بی‌جان بیش از هر چیز دارای کیفیت خودنفی‌گری است، چنانکه پیش‌تر گفته شد:

یهودا فرمانروایی عالم صدور است: «زمین»، یعنی بی‌جان آن عالم. نام او از واژه اقرار و تسلیم (hoda'ah) گرفته شده است؛ هنگام تولدش، لیاہ گفت: «این بار از نام چهارحرفی (ה', Havayah) سپاس خواهم گفت» (پیدایش 29:35). این همان خودنفی‌گری است که بی‌جان بیش از هر چیز دارد.

10 והנה בסדר ההשתלשלות עתה יוסף הוא למעלה מיהודה שהרי המלי' מקבלת שפעה וחיותה מן הז"א

در ترتیبِ کنونی زنجیرهٔ نزولِ عوالم (השתלשלות, hishtalshelus), یوسف (یوسف) از یهودا (یهודה) بالاتر است؛ زیرا فرمانروایی (ملכות, Malchus) جریانِ فیض و نیروی حیات (حיות, chayus) خود را از صفاتِ عاطفی (ז"א / זעיר אנפין, Z'eir Anpin) دریافت می‌کند.

در ترتیبِ کنونی، یوسف از یهودا مرتبه‌ای بالاتر دارد، زیرا ملכות همهٔ جریانِ فیض و نیروی حیاتش را از ז"א / זעיר אנפין دریافت می‌کند.

ולכן יוסף היה המלך במצרים שהוא בחי' צומח בחי' גידול והתנשאות והוא היה המשביר והמשפיע לכולם.

و از این رو یوسف پادشاه مصر بود، زیرا او مرتبهٔ نباتی، مرتبهٔ رشد و اعتلاست؛ و او غله را تأمین می‌کرد و به همگان می‌رساند.

یوسف در مصر فرمانروایی می‌کرد، زیرا او مرتبهٔ رویش و بالندگی است؛ و غله و مایحتاج را برای همگان، از جمله برادرانش، فراهم می‌کرد.

11 ויהודה הוא המקבל. וז"ש [וזהו שכתוב] ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני. ⁴⁸ פי' שבו יומשך השפע میוסף

הצדיק ⁴⁹ וכמבואר בזוהר דויגש ⁵⁰ היינו תקרובתא עלמא בעלמא. ⁵¹

و یهودا (یهודה) دریافت‌کننده است. و این [معنای] آن چیزی است که نوشته شده: «و یهودا به او نزدیک شد و گفت: در من (bi, bi), سرورم.» این یعنی که فیض از یوسف (یوسف) [پارسا (צדיק, tzaddik)] در او فروفرستاده خواهد شد. و چنان‌که در زوهار (זהר) توضیح داده شده است، «نزدیک شد» (ויגש, vayigash) به معنای «نزدیک‌شدنِ عالمی به عالم دیگر» است.

یهودا، به‌منزلهٔ فرمانروایی (ملכות, Malchus)، همان کسی است که دریافت می‌کند. عبارتِ **بی ادنی** (bi adoni) که معمولاً «لطفاً، سرورم» فهمیده می‌شود، به‌معنای تحت‌اللفظی «در من، سرورم» خوانده می‌شود. در یهودا، فیض از یوسف فروفرستاده خواهد شد. زوهار «نزدیک شد» را به معنای نزدیک‌شدنِ یک عالم به عالمی دیگر توضیح می‌دهد.

דהיינו עלמא תתאה בחי' מלי' מתייחדת ונגשת לגבי עלמא עלאה בחי' ז"א לקבל השפע כו'.

یعنی عالمِ فرودین، مرتبهٔ ملכות، با عالمِ برین، مرتبهٔ صفاتِ عاطفی (ז"א / זעיר אנפין, Z'eir Anpin)، یگانه می‌شود و به آن نزدیک می‌گردد تا فیض را دریافت کند و جز اینها.

«عالم فرودین»، یعنی ملכות، با «عالم برین»، یعنی ז"א / زعير انפین، یگانه می‌شود و به آن نزدیک می‌گردد تا فیض آن را دریافت کند.

וזהו ע"ד שהיה במשכן הצומח למעלה מהדומם כנ"ל. אבל לע"ל [לעתיד לבוא] יתעלה יהודה להיות למעלה מבחי' יוסף כמ"ש א"ח [אשת חיל] עט"ב [עטרת בעלה] מצד שרשו שעלה במחשבה תחלה כנ"ל.

و این مانند آن چیزی است که در میشکان (Mishkan) بود؛ جایی که مرتبه گیاهی بالاتر از مرتبه بی جان قرار داشت، چنان که پیشتر گفته شد. اما در زمان آینده، یهودا تعالی خواهد یافت و بالاتر از مرتبه یوسف قرار خواهد گرفت، چنان که نوشته شده است: «زنِ توانمند تاجِ شوهر خویش است»؛ به سبب ریشه او که نخست در اندیشه برآمد، چنان که پیشتر گفته شد.

ترتیب میشکان، که در آن بخش دهنده بالاتر از بخش دریافت کننده است، ترتیب کنونی است. در زمان آینده این ترتیب وارونه خواهد شد و یهودا بالاتر از یوسف خواهد رفت؛ زیرا «زنِ توانمند» تاجِ شوهر خویش می شود، چون ریشه او نخست در اندیشه برآمد.

כי הנה מחשבה הוא חשב מ"ה [שם מ"ה] דהיינו תכלית הבטול שהוא בחי' חכ' [חכמה] דאצי' כח מ"ה [מה].⁵²

زیرا اندیشه (مחשבה، machshavah) همان «حשב مه» (chashav mah؛ «اندیشید: چه؟») است؛ یعنی نهایتِ خودنهی گری (بیטול، bittul)، که مرتبه حکمت (חכמה، Chochmah) در عالم صدور (אצילות، Atzilus) است؛ نیروی «چه» (כח م"ה، koach mah).

اندیشه همان «حשב مه» (chashav mah) است؛ خودنهی گری کامل که همان حکمتِ عالم صدور است. واژه حכמה به صورت «כח مه» (koach mah)، یعنی «نیروی چه»، خوانده می شود؛ حکمت از ذهنی آغاز می شود که خود را هیچ می انگارد.

12 והנה אבא יסד ברתא⁵³ כי ח"ע [חכמה עילאה] נק' ירא' עלאה. וח"ת [וחכמה תתאה] שהיא המל' היא יראה תתא' [תתאה] וזהו אבא יסד ברתא שמבחי' יראה עלא' [עلاה] דחכ' [דחכמה] נמשכ' [נמשכת] המל' יראה תתאה.

اکنون، «پدر (أبّا، Abba) دختر را بنیاد نهاد.» زیرا حکمت (חכמה، Chochmah) برتر «هیبت برتر (יראה עלאה، yirah ila'ah)» نامیده می شود، و حکمتِ فروتر که فرمانروایی (מלכות، Malchus) است، «هیبت فروتر (יראה תתאה، yirah tata'ah)» است. و این همان «پدر دختر را بنیاد نهاد» است: از مرتبه هیبت برتر حکمت، فرمانروایی، یعنی هیبتِ فروتر، به سوی پایین امتداد می یابد.

«پدر دختر را بنیاد نهاد» گفته ای از زوهار است: پدر، یعنی Abba، حکمت است و دختر، فرمانروایی. از آنجا که حکمت «هیبت برتر» و فرمانروایی «هیبت فروتر» نامیده می شود، این گفته بدین معناست که فرمانروایی از حکمت امتداد می یابد و بر آن بنیاد نهاده شده است.

ולע"ל [ולעתיד לבוא] **תתעלה בחי' יראה תתאה ביראה עלאה מקורה ע"כ תהי'** [תהיה] **אז ע"כ** [עטרת בעלה] **כי הבטול הוא למעלה במדרגה מאהוי"ר** [מאהבה ויראה] **דמדות הנמשכי'** [הנמשכים / הנמשכין] **מבחי' חו"ג** [חסד וגבורה] **דז"א**.

و در آینده، مرتبه هیبت فروتر به هیبت برتر، که سرچشمه آن است، تعالی خواهد یافت؛ ازاین‌رو، آن‌گاه «تاج شوهرش» خواهد بود. زیرا خودنهی‌گری (بیטול، bittul) از نظر مرتبه بالاتر از عشق و هیبت (אהבה وיראה, ahavah veyirah) صفات عاطفی (مדות, middos) است؛ صفاتی که از مرتبه مهر (חסד, Chesed) و قید و سخت‌گیری (גבורה, Gevurah) صفات عاطفی (ז"א / זעיר אנפין, Z'eir Anpin) امتداد می‌یابند.

در آینده، فرمانروایی به سرچشمه خود، یعنی هیبت برتر، عروج خواهد کرد و بدین‌سان تاج خواهد شد. خودنهی‌گری از عشق و هیبت، که عواطفی برخاسته از مهر و قید و سخت‌گیری صفات عاطفی Z'eir Anpin هستند، مرتبه‌ای بالاتر دارد.

ולכך גם עכשיו יש בהארץ בחי' הבטול יותר וכנ"ל. ובחי' בטול דיראה עלאה היא בחינת ומדרגת משרע"ה [משה רבינו עליו השלום] **ונחנו מה** ⁵⁴ **כו'**

ازاین‌رو، حتی اکنون نیز زمین از جنبه خودنهی‌گری بهره بیشتری دارد، چنان‌که پیش‌تر گفته شد. و مرتبه خودنهی‌گری هیبت برتر، همان مرتبه و جایگاه موشه (משה, Moshe) ربینو، درود بر او باد، است: «و ما چه هستیم؟» و غیره.

زمین که ریشه در حکمت دارد، حتی اکنون نیز خودنهی‌گری بیشتری دارد. خودنهی‌گری هیبت برتر مرتبه موشه ربینو است؛ او گفت: «و ما چه هستیم؟»

(וע' לקמן ע"פ יהודה אתה ^{55,56} **وم"ש ע"פ מאמר הזהר פ' אמור** ⁵⁷ **ע"פ וגם אמנה אחותי בת אבי** ⁵⁸ **כו' מענין בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה.** ⁵⁹ **ועמש"ל** [ועיין מה שכתוב לעיל] **פ' בראשית ד"ה להבין הטעם שנשתנה יצירת):** ⁶⁰

(و نیز بنگرید به بحث زیر، درباره آیه «یهودا (יהודה, Yehudah)، تو...» و آنچه درباره گفته زوهار (זהר, the Zohar) در پاراشای إمور، ذیل آیه «و به‌راستی او خواهر من است، دختر پدرم»، و غیره، درباره این موضوع نوشته شده است: «با حکمت، زمین را بنیاد نهاد؛ آسمان‌ها را با فهم (תבונה, tevunah) استوار ساخت.» و نیز بنگرید به آنچه پیش‌تر در پاراشای برشیت (בראשית, Bereishis)، در مامار آغازشونده با «برای فهمیدن دلیل متفاوت‌بودن آفرینش...» نوشته شده است.)

این پراتنز به سه مامار مرتبط اشاره می‌کند: یکی در ادامه **تורה اور**، درباره «یهودا، تو»، دیگری درباره بخشی از زوهار در پاراشای إمور، در باب سخنان ابراهیم (אברהם, Avraham) درباره ساره (שרה, Sarah)، «او خواهر من است، دختر پدرم»، و آیه «با حکمت، زمین را بنیاد نهاد»؛ و سومی در پاراشای برشیت، درباره اینکه چرا بدن انسان به‌گونه‌ای متفاوت از دیگر موجودات شکل گرفت.

دو چوب، یربعام و جاسوسان

13 וזהו מ"ש בהפטרه⁶¹ דפ' ויגש קח לך עץ אחד וכתוב עליו ליהודה כו' ולקח עץ אחד וכתוב עליו ליوسف

עץ אפרים כו' וקרב אותם אחד אל אחד⁶² כו'

و این [معناي] آن چیزی است که در هفتاره پاراشای ویگش (Vayigash) نوشته شده است: «یک چوب (עץ, etz) برای خود بگیر و بر آن بنویس: «برای یهودا (یهודה)» و غیره؛ «و یک چوب بگیر و بر آن بنویس: «برای یوسف (یوسف)، چوبِ افرایم» و غیره؛ «و آن‌ها را، یکی به دیگری، نزدیک کن» و غیره.

هفتاره پاراشای ویگش، از کتاب حزقیال، دو چوب را توصیف می‌کند: بر یکی نام یهودا نوشته شده و بر دیگری نام یوسف، «چوبِ افرایم»؛ به پیامبر فرمان داده می‌شود که آن دو را به هم نزدیک کند.

הנה אני לוקח את עץ יוסף⁶³ כו' ונתתי אותם עליו את עץ יהודה כו'. עד ועבדי דוד מלך עליהם.⁶⁴

«اینک چوبِ یوسف را می‌گیرم» و غیره؛ «و آن‌ها را بر آن می‌گذارم، همراه با چوبِ یهودا» و غیره، تا «و داوود (دود)، خدمتگذار من، بر آنان پادشاه خواهد بود.»

ה' اعلام می‌کند که چوبِ یوسف را می‌گیرد و آن را همراه با چوبِ یهودا می‌گذارد؛ پیشگویی سپس به فرمانروایی «خدمتگذار من داوود» بر مردمی که دوباره به هم پیوسته‌اند می‌رسد. داوود پادشاهی از قبیلهٔ یهودا بود.

פי' כי עתה יוסף הוא למעלה מיהודה שהוא נמשל לארז אשר גדל בגובה ומתוסף והולך.

توضیح: اکنون یوسف از یهودا بالاتر است، زیرا به درختِ سدر تشبیه شده است که بلند می‌روید و پیوسته فزونی می‌یابد.

در زمانِ حاضر، یوسف از یهودا بالاتر است؛ همچون درختِ سدری که پیوسته بلندتر می‌شود.

כך יוסף אליו שייכים עשרת השבטים. כמ"ש שם ושבטי ישראל חבירו נמצא הוא מרובה בשבטים יותר מיהודה.

همین‌طور یوسف: ده قبیله به او تعلق دارند، چنان‌که آنجا نوشته شده است: «و قبایل اسرائیل، یاران او هستند.» پس شمار قبایلی که به او تعلق دارند از قبایل یهودا بیشتر است.

بزرگی یوسف در شمار قبایل نیز آشکار است: آیه قبایل اسرائیل را «یاران او» می‌خواند؛ پس ده قبیله به او تعلق دارند و شمار قبایل او از یهودا بیشتر است.

שע"ש [שעל שם] זה נק' יוסף כי הוא הדעת עליון כו'.

از همین روست که یوسف نامیده می‌شود، زیرا او شناختِ برتر (דעת, Daas) است و غیره.

نام یوسف، به معنای «افزودن»، بیانگر فزونیِ اوست؛ زیرا او شناختِ برتر است.

אך לעתיד לבא כשיתחברו שניהם יוסף ויהודה ביחד בתכלית היחוד האמיתי דהיינו מ"ש ויגש אליו יהודה וכמ"ש (איוב מ"א)⁶⁵ אחד באחד יגשו⁶⁶ וזה יהיה לע"ל [לעתיד לבוא] אז יתעלה יהודה למעלה מיוסף כנ"ל ע"פ א"ח [אשת חיל] עט"ב [עטרת בעלה].

اما در زمان آینده، هنگامی که آن دو، یوسف و یهودا، در یگانگی حقیقی کامل به هم پیوند بخورند – و این همان [معنای] آن چیزی است که نوشته شده: «و یهودا به او نزدیک شد»؛ و چنانکه نوشته شده است (איוב 41)، «آنان یکی به دیگری نزدیک می‌شوند» – و این در زمان آینده خواهد بود، آن‌گاه یهودا از یوسف بالاتر خواهد رفت، چنانکه پیش‌تر درباره «زنِ توانمند تاج شوه‌ر خویش است» گفته شد.

اما در زمان آینده، یوسف و یهودا در یگانگی کامل و حقیقی به هم خواهند پیوست. معنای درونی «و یهودا به او نزدیک شد» و نیز آیه ایوب، «آنان یکی به دیگری نزدیک می‌شوند»، همین پیوند است؛ و در آن، یهودا از یوسف بالاتر خواهد رفت، همان‌گونه که «زنِ توانمند» تاج شوه‌ر خویش می‌شود.

ולכן אז ועבדי דוד מלך על כל ישראל. וז"ש [וזהו שכתוב] ולא יכול יוסף להתאפק⁶⁷ כו' בהתודע יוסף אל אחיו דהיינו שנתחברו יוסף ויהודה בתכלית החבור והיחוד למיהוי אחד באחד כו'.

ازاین‌رو، آن‌گاه «خدمتگزار من داوود [پادشاه] بر سراسر اسرائیل خواهد بود.» و این همان [معنای] آن چیزی است که نوشته شده: «و یوسف نتوانست خود را نگاه دارد» و غیره؛ «هنگامی که یوسف خود را به برادرانش شناساند»: یعنی یوسف و یهودا در پیوند و یگانگی کامل به هم پیوستند تا یکی با دیگری یکی شود و غیره.

بنابراین، پیشگویی با پادشاهی داوود، از قبیله یهودا، بر سراسر اسرائیل پایان می‌یابد. هنگامی که یوسف دیگر نتوانست خود را نگاه دارد و خویشانش را به برادرانش شناساند، یوسف و یهودا در یگانگی کامل به هم پیوستند.

(וע' ע"פ והיה מספר בני ישראל) [בני ישראל]^{68, 69} כו' בענין ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו ושמו להם ראש אחד⁷⁰ כו'. וע' בדרוש ברכת הזמון⁷¹ בענין שדה ע"ה [שדוד המלך עליו השלום] יברך על כוס יין המשומר של ע"ל [שלעתיד לבוא] כו' וע' ע"פ מחר חדש בענין יהונתן ودוד:⁷²

(و نیز بنگرید به شرح آیه «و شمار فرزندان اسرائیل چنین خواهد بود» و غیره، درباره «و فرزندان یهودا و فرزندان اسرائیل با هم گرد خواهند آمد و برای خود یک سر برخواهند گزید» و غیره. و نیز بنگرید به گفتار بרכת הזמון، درباره اینکه داوود پادشاه ع"ה، در زمان آینده بر جام شراب محفوظ برکت خواهد خواند و غیره. و نیز بنگرید به شرح آیه «فردا ماہ نو است»، درباره یوناتان (یهונתן) و داوود).

این پراتنز به سه گفتار مرتبط ارجاع می‌دهد: یکی درباره پیشگویی گردآمدن فرزندان یهودا و فرزندان اسرائیل زیر یک سر؛ دیگری درباره این تعلیم که در زمان آینده داوود پادشاه بر جام شراب محفوظ برکت خواهد خواند؛ و سومی درباره یوناتان و داوود.

ובכל הנ"ל יובן ויבואר מ"ש בלקוטי הש"ס [הששה סדרים] **מהאר"י** [מהאלקי רבי יצחק] **ז"ל** [זכרוננו לברכה / זכרונם לברכה] **בביאור מארז"ל** [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] **בחלק (דק"ב סע"א** [סוף עמוד א]) **שתפשו הקב"ה לירבעם בן נבט** ⁷³ **ואמר לו חזור בך** ⁷⁴ **כו' א"ל** [אמר ליה] **מי בראש א"ל** [אמר ליה] **בן ישי בראש א"ל** [אמר ליה] **אי הכי לא בעינא.**

از مجموع مطالب یادشده، آنچه در لیکوتی هَשָׁאِس (لِקוטי הש"ס) از آریزال (האריז"ל)، در توضیح گفته حکمای ما ز"ל، آمده است، فهمیده و روشن می‌شود: در [باب] **חלק** (برگ ۱۰۲، پایانی روی الف)، که **ה' یربعام بن نباط (یرבעם בן נבט)** را گرفت و به او گفت: «بازگشت کن»، و غیره. یربعام به او گفت: «چه کسی در رأس خواهد بود؟» او به یربعام گفت: «پسرِ یشای (یשי) در رأس خواهد بود.» یربعام به او گفت: «اگر چنین است، [آن را] نمی‌خواهم.»

لیکوتی هَשָׁאِس آریزال بخشی از تلمود را توضیح می‌دهد: **ה' یربعام بن نباط** را گرفت؛ او نخستین پادشاه قبايلي بود که از خاندان داوود (דוד) جدا شدند، و او را به بازگشت فراخواند. هنگامی که یربعام شنید داوود، پسرِ یشای، در رأس خواهد بود، نپذیرفت.

שהוא ממש הענין הנ"ל שהקב"ה רצה שירבעם יחזור בתשובה ואז יאיר בו מבחי' ומדרגת יוסף בחי' עץ אפרים כו'. ⁷⁵

این دقیقاً همان مطلب یادشده در بالاست: **ה' یربعام** راه بازگشت (תשובה, teshuvah) را پیش گیرد؛ آنگاه پرتویی از مرتبه و درجه یوسف (יוסף)، مرتبه «چوبِ افرایم (אפרים)»، در او می‌تابید، و غیره.

داستان یربعام با مضمون این گفتارِ حسیدی (מאמר, maamar) تناسب دارد: اگر او بازگشته بود، مرتبه یوسف، «چوبِ افرایم»، در او می‌تابید؛ زیرا یربعام از قبیله افرایم بود.

14 וזהו אני ואתה ובן ישי נטייל בג"ע [בגן עדן] ⁷⁶ **שיהי' [שיהיה] מאיר בהם א"ס ב"ה בהאר' [בהארה] רבה. וזהו אני כו'**

و این [معنای] «من و تو و پسرِ یشای (ישי) در باغ عدن (גן עדן, Gan Eden) گردش خواهیم کرد» است: بی‌نهایت مطلق (אין סוף, Ein Sof)، متبارک باد، با پرتویی عظیم در آنان بتابد. و این همان «من» (אני, Ani) است، الخ.

در روایت تلمود، **ה'** به یربعام می‌گوید: «من و تو و پسرِ یشای در باغ عدن گردش خواهیم کرد.» این **מאמר** (maamar) توضیح می‌دهد که بی‌نهایت مطلق با نوری عظیم در هر سه آنان می‌تابد؛ واژه‌های پایانی آن، «و این همان "من" است، الخ»، به معنای دیگری در «من» **ה'** اشاره دارند که در اینجا تصریح نشده است.

א"ל [אמר ליה] מי בראש כי הוא רצה כמו שהיה עכשיו שבחינת ומדרגת יוסף הוא למעלה מבחי' יהודה
לכך רצה הוא להיות בראש לגבי דוד

او به او گفت: «چه کسی در صدر خواهد بود؟» زیرا می‌خواست [ترتیب چنان باشد] که اکنون هست؛ یعنی مرتبه و جایگاه یوسف (یوسف) از مرتبه یهودا (یهודה) بالاتر است. از این رو می‌خواست در نسبت با داوود (دود) در صدر باشد.

یربعام (یرבעם) پرسید چه کسی رهبری خواهد کرد، زیرا می‌خواست ترتیب کنونی باقی بماند؛ ترتیبی که در آن یوسف، ریشه قبیلۀ خود او، بالاتر از یهودا قرار دارد. از این رو می‌خواست بالاتر از داوود و در صدر باشد.

אבל הקב"ה אמר לו שלע"ל [שלעתיד לבוא] יתעלה יהודה לכן בן ישי בראש כו' א"ל [אמר ליה] אי הכי לא בעינא שלא היה בו בחי' בטול ושפלות זה.

اما ה' به او گفت که در زمان آینده یهودا رفعت خواهد یافت؛ از این رو «پسر یشای در صدر خواهد بود»، الخ. او به او گفت: «اگر چنین است، [آن را] نمی‌خواهم»، زیرا از این خصلتِ خودنفی‌گری (ביטול, bittul) و فروتنی برخوردار نبود.

ה' پاسخ داد که در زمان آینده یهودا رفعت خواهد یافت، پس داوود، پسر یشای، رهبری خواهد کرد. یربعام نپذیرفت، زیرا از خودنفی‌گری و فروتنی‌ای که به او امکان می‌داد رفعت یهودا را بپذیرد، بی‌بهره بود.

15 וזשארז"ל [وهو שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] גסות הרוח שבירבעם טרדתו⁷⁷ כו'. ומעין זה נתבאר ג"כ במ"א בענין המרגלים⁷⁸ שלא היה בהם ג"כ שפלות זו לגבי בחי' ארץ העליונה שדימו בעצמם שא"צ [שאיך צריך / שאינו צריך] לזה להיותן מעלמא דדכורא כולם אנשים⁷⁹ כו'.

و این همان چیزی است که حکیمان ما، که یادشان مبارک باد، گفته‌اند: «غروی که در یربعام (یرבעם) بود، او را دور راند»، و جز این. و چیزی مشابه نیز در جای دیگری درباره جاسوسان شرح داده شده است: آنان نیز در برابر مرتبه زمین برین چنین فروتنی‌ای نداشتند، زیرا در خود می‌پنداشتند که نیازی به این ندارند، چون از عالم مردانه (עלמא דדכورא, alma dedechura) بودند؛ «همگی مرد بودند»، و جز این.

حکیمان می‌گویند غرور یربعام او را از جهان راند. در جای دیگری همین نکته درباره جاسوسانی که موشه (مשה) برای واری سرزمین فرستاد نیز شرح داده شده است: آنان نیز در برابر «زمین برین»، یعنی فرمانروایی (מלכות, Malchus)، فروتنی نداشتند و نیازی به آن احساس نمی‌کردند، زیرا ریشه‌شان در «عالم مردانه»، یعنی سویِ بخشنده، بود؛ از این رو تورا آنان را «همگی مرد» می‌خواند.

אבל יוסף הצדיק ויהודה יתחברו לע"ל [לעתיד לבוא] בתכלית היחוד למיהוי אחד באחד כנ"ל:

اما یوسف (یوسف)، پارسا (צדיק, tzaddik)، و یهودا (یهודה) در آینده در نهایتِ یگانگی به هم خواهند پیوست، تا یکی با یکی شوند، چنان‌که در بالا گفته شد.

اما یوسفِ پارسا و یهودا، در مقابل، در آینده به‌طور کامل متحد خواهند شد؛ «یکی با یکی».

در کار بندگی

این مامار از زمین، که زیر پای همگان لگدمال می‌شود و بالاین‌حال در اندیشه ه' نخست بوده است، درسی می‌گیرد: ژرف‌ترین مرتبه، خودنهی‌گری و فروتنی است. در نماز، این مرتبه در خم‌شدنِ نمازِ هجده‌برکتی (שמונה עשרה, Shemoneh Esreh) و «صدای آرام و ظریف» آن، در مرتبه جماد، و نیز در خودِ حروفِ نماز جلوه می‌کند. غرورِ یربعام، که مانع شد داوود را در رأس بپذیرد، و این تصورِ جاسوسان که به «زمین» نیازی ندارند، نشان می‌دهد که بدون این فروتنی چه چیزی از دست می‌رود.

پرسش‌هایی برای گفت‌وگو

1. چرا زمین، که فروترینِ چهار مملکت است، توانِ پدیدآوردنِ روییدنی‌ها را دارد، و «آخر در عمل، نخست در اندیشه» به چه معناست؟
2. موادِ خیمهٔ مقدس و معبد مقدس چگونه بازتاب‌دهندهٔ دو نظم متفاوتِ آفرینش بودند؟
3. زیر پای همگان لگدمال‌شدنِ زمین چه ارتباطی با سخنِ موسی دارد: «و ما چه هستیم؟»
4. چرا یهودا، دریافت‌کننده، در زمانِ آینده بر یوسف، بخشنده، برتری خواهد یافت؟
5. یربعام و جاسوسان فاقدِ چه چیزی بودند، و مامار چگونه آن را به «زمین» پیوند می‌دهد؟

یادداشت‌ها

بند 1

1 ویگش אליו יהודה

دو نسخهٔ دیگر از این مَamar در آنجا چاپ شده‌اند و یکی از آن‌ها با آیهٔ «تیرهای خانه‌های ما از سدر است» آغاز می‌شود.

یادداشت کھوت

בי הנחות אחרות בסה"מ תקס"ה ע' קמב ואחד מתחיל "קורות בתינו ארזים".
ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. וראה אודות מאמר זה רשימת המאמרים שבסה"מ תקס"ז הערה *14. קיצורים נדפסו באוה"ת בראשית כרך ה התקפה, ב. כרך ו תתשח, א. חלק מהמאמר נעתק בסה"מ תרכ"ט (הוצאת תשנ"ב) ע' כב ואילך עם הוספות. לכללות מאמר זה ראה ד"ה ויגש תשמ"ו.

2

يهودا (יהודה) به يوسف (يوسف) نزدیک می‌شود، در حالی که او هنوز به‌عنوان برادرش شناخته نشده است، تا برای بنیامین (בנימין) شفاعت کند: «خواهش می‌کنم، سرورم.» واژهٔ «بی» (בי, bi) آشکارا واژه‌ای برای التماس است، اما معنای تحت‌اللفظی‌اش «در من» است؛ این مقالهٔ تعلیمی (ماamar, maamar) در بند 11 آن را به همین معنا می‌خواند: فرمانروایی (ملכות, Malchus) به صفات عاطفی (זעיר אנפין, Z'eir Anpin) نزدیک می‌شود تا جریان به درون آن فروفرستاده شود.

Genesis 44:18 בראשית מ"ד:י"ח

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני ודברנא עבדך דבר באזני אדני ואל- יחר אפך בעבדך כי קמוך כפרעה:

Then Judah came near unto him, and said: ‘Oh my lord, let thy servant, I pray thee, speak a word in my lord’s ears, and let not thine anger burn against thy servant; for thou art even as Pharaoh.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3

קורות בתינו ארזים

عروس غزل دربارهٔ خانه‌ای که با محبوبش در آن شریک است می‌گوید: «تیرهای خانه‌های ما از سروهاست و تیرهای سقفمان از سرو کوهی.» ترجم (תרגום, Targum) این آیه را ناظر به معبد می‌خواند و مقالهٔ تعلیمی آن از برای طرح این پرسش آغاز می‌کند که بنای اصلی سکونتگاه‌ه' از چه ماده‌ای ساخته شده بود.

Song of Songs 1:17 שיר השירים א:י"ז

קרות בתינו ארזים רהיטנו ברותים:

The beams of our houses are cedars, And our panels are cypresses.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

שה"ש א, יז. ראה אוה"ת שה"ש ע' קעה. ושם מביא "והתרגום נראה דמפרש קורות בתינו ארזים קאי על בית המקדש דשלמה" ע"ש.

4

הפרש בין המשכן לבית עולמים

این یادداشت این مواضع را به‌عنوان بحث‌های بیشتری دربارهٔ تفاوت خیمهٔ اجتماع و بیت‌المقدس معرفی می‌کند.

یادداشت کھوت

ראה אוה"ת זכור ע' א'תשפא. שה"ש ע' קעה. סה"מ תרכ"ט ע' יח. מכאן ואילך בסה"מ תרמ"ד ע' ריב עם הגהות. בלקו"ת נשא כד, ב. בלק עד, ד
מצייך לכאן.

5

עצי שטים עומדים

«و تخته‌های خیمه‌گاه (משכן, Mishkan) را از چوب اقاقیا بساز، به‌صورت ایستاده.» این تخته‌های چوبی عمودی دیوارهای خیمه‌گاه را تشکیل می‌دادند.

Exodus 26:15 שמות כ"ו:ט"ו

ועשית את־הק־שים למִשְׁכָּן עצי שטים עֹמְדִים:

And thou shalt make the boards for the tabernacle of acacia-wood, standing up

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

שמות כו, טו.

6

והבהמ"ק הי' מאבנים ועפר דוקא

یادداشت 67 در جلد 6 توضیح می‌دهد که چرا بیت‌المقدس از همان آغاز باید به‌طور مشخص از سنگ ساخته می‌شد؛ گفتارهای دیگر نیز به‌عنوان بحث‌های بیشتری معرفی شده‌اند.

یادداشت کھوت

ראה לקו"ש ח"ו ע' 23 הערה 67 למה הוצרך להיות (לכתחילה) מאבנים דוקא ע"ש. ראה לקו"ת ברכה צט, ד בענין משכן שילה. לקו"ש ח"ד ע' 1260. לקו"ש לש"פ מסעי חכ"ח. ודלא כהמשכן שרק קרקע המשכן הי' מעפר, דומם, אבל כותלי המשכן היו מצומח, והמכסה שעל המשכן (היריעות) הי' מחי — ד"ה דודו עבדי תשל"ב (סה"מ מלוך ח"ו ע' עז).

7

עץ בולט

در این یادداشت از کتاب هار هמורیا نقل شده است که «چوب بیرون‌زده» یعنی چوبی که از دیوار به فضای باز بیرون آمده باشد.

یادداشت کھوت

ראה לקו"ש לש"פ מסעי חכ"ח ע' 222 הערה 21 בשם ספר הר המור"י שמפרש דעץ בולט היינו בולט מן הכותל לאויר. וראה בסידור עם דא"ח ע' רא. ג. ובלקו"ת ברכה צט, ד שהאיסור הוא דוקא בבולט ולא בשוקע.

8

שאסור לעשות בו עץ בולט ואכסדראות של עץ

رامבام (רמב"ם) در فصل نخست «قوانين خانه برگزیده» حکم می‌دهد که در معبد (בית המקדש, Beis HaMikdash) چوب بیرون‌زده به کار برده نمی‌شود و رواق‌های آن نیز از چوب ساخته نمی‌شوند. آثر ربه (אדמו"ר הזקן) به این حکم استناد می‌کند تا نشان دهد که بنای معبد اساساً ساختمانی سنگی بود.

Mishneh Torah, The Chosen Temple 1:9–10 משנה תורה,

הלכות בית הבחירה א':ט-י'

ואין בוניו בו עץ בולט קלל אלא או באבנים או בלבנים וסיד. ואין עושין אכסדרות של עץ בכל העזרה אלא של אבנים או לבנים: ומקצפין את כל העזרה באבנים קרות. ואם נקברה אבן אף על פי שהיא עומדת במקומה. הואיל ונתקלקלה פסולה ואסור לכהן העובד לעמוד עליה בשעת העבודה עד שתקבע בארץ:

Torat Emet 363 (Public Domain)

9

עץ בולט ואכסדראות של עץ

فرمان (מצוה, mitzvah) شمارهٔ 492 کاشتن درخت در حریم مقدس (مקדش, Mikdash) را ممنوع می‌کند؛ حکیمان برای ایجاد حصاری پیرامون آن، ساختن رواق‌های چوبی را نیز در آنجا ممنوع کردند تا همهٔ

רואי האיש סגנון. אלתר רבה خواننده را برای آگاهی از ممنوعیت استفاده از چوب در בית המקדש به آنجا ارجاع می‌دهد.

Sefer HaChinukh 492:2 ספר החינוך תצ"ב:ב'

10 כמ"ש הרמב"ם

این یادداشت، پیرو این گفتار، می‌افزاید که راوای نیز همان نظر رامبام را دارد؛ چنان‌که کیفیت می‌شود بر رامبام نشان می‌دهد.

یادداشت کھوت

و גם הראב"ד ס"ל כן — ראה כס"מ שם (לקו"ש ח"ו שם הערה 48).

11 כלונסאות של ארז

این یادداشت را برای تیرهای سدر در سقفِ אֹלָם معرفی می‌کند.

یادداشت کھوت

ראה לקו"ש שם הערה 62.

12 כלונסאות של ארז

מישנא (משנה, Mishnah) می‌گوید تیرهای سرو را از دیوارِ تالار مقدس (היכל, Heichal) تا دیوار پیش‌تالار (אולם, Ulam) نصب می‌کردند تا دیوار برآمده نشود. یادداشتی از کھوت، بنا بر قرائتِ بیشتر مفسران، به آن استناد می‌کند تا نشان دهد که این تیرها تنها تکیه‌گاه‌هایی فرعی برای بنای سنگی بودند.

Mishnah Middot 3:8 משנה מדות ג':ח'

ובכלונסאות של ארז היו קבועין מפתלו של היכל לכתלו של אולם, כדי שלא יבעט. ושרשרות של זהב היו קבועות בתקרת האולם, שבהן פרחי קנה עולין ורואין את העשרת, שנאמר (זכריה ו), והעשרת תקנה לחלם ולטובה ולדעה ולחן בו פסנה לזכרון בהיכל ה'. גם של זהב היתה עומדת על פתחו של היכל, ומדלה על גבי כלונסאות. כל מי שהוא מתנדב עולה, או גרגיר, או אשכול, מביא ותולה בה. אמר רבי אליעזר ברבי צדוק, מעשה קנה, ונמנו ...

There were poles of cedar wood stretching from the wall of the Sanctuary to the wall of the Porch to prevent it from bulging. There were chains of gold fixed in the roof beams of the Porch by which the priestly initiates used to ascend and see the crowns, as it says, "And the crowns shall be to Helem and to Toviyah and to Yedaya and to Hen the son of Zephaniah as a memorial in the Temple of the L-rd" ... (Zechariah 6:14). A golden vine stood at the door

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

13 והעפר ה' רק בקרקע המשכן למטה

در این نسخه، این نکته با آیه‌ای از پاراشاتِ ناسو، «و از خاکی که بر کف خیمهٔ اجتماع است»، تأیید می‌شود.

یادداشت کھوت

בסה"מ תקס"ה ע' קמב מביא זה ע"פ הפסוק נשא ה, טז "וכמ"ש ומעפר אשר בקרקע המשכן", וע"ז הקשה בד"ה ויגש תשמ"ו דלכאורה צ"ל דהרי פסוק זה הוא דין בדיני מי סוטה שנאמר לא רק במשכן אלא גם במקדש ע"ש.

14 שהיו מפלים לעיקר הבנין

מناיג مربوط به فرعی‌بودن تیرهای سدر در برابر ساختمان سنگی—می‌شنا در میدوت، کیفیت می‌شده و مفسران می‌شنا—در آنجا گردآوری شده‌اند.

یادداشت کھوت

ראה מדות פ"ג מ"ח (כפי גירסת רוב המפרשים). כסף משנה להרמב"ם ה'י' ביהב"ח פ"א ה"ט. מפרשי המשנה שם בפ"א מ"ו. ועוד (לקו"ש ח"ו שם

הערה 63). בסה"מ תרמ"ד ע' ריב נמצא כאן הוספה.

2 بند

«זیرא همان‌گونه که زمین روییدنی‌های خود را می‌رویاند و باغ بذرهایش را سبز می‌کند، ה' نیز عدالت و ستایش را می‌رویاند.» amar عبارت مربوط به توانِ زمین برای رویاندن گیاهان را وام می‌گیرد.

Isaiah 61:11 ישעיהו ס"א:יא

כי כארץ תוציא צמחה וכגנה ירועה תצמיח פן אדני ה' יצמיח צדקה ותהלה נגד כל-הגוים:

For as the earth bringeth forth her growth, And as the garden causeth the things that are sown in it to spring forth; So the L-rd GOD will cause victory and glory To spring forth before all the nations

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16 מחלוקת התנאים

یادداشت برای بحثی دربارهٔ این اختلافِ عالمانِ مشنا به آنجا ارجاع می‌دهد.

یادداشت کھوت

ראה בלקו"ש ח"ו ע' 78 ובהערה 60.

17 בגמרא (חגיגה יב)

یادداشت این بخش‌های לקושי תורה را به‌عنوان بحث‌های بیشتری دربارهٔ گמرا در חגיגה فهرست می‌کند. بخش 13d خودنق‌گیری و فروتنی «زمین» را، که نان از آن پدید می‌آید، با ماتزا پیوند می‌دهد و به این مامار ارجاع می‌کند: در اندیشه، زمین حتی پیش از آسمان‌ها بود؛ از همین‌رو نان به‌خصوص از آن پدید می‌آید.

یادداشت کھوت

ע"א. ראה לקו"ת צו יג, ד. ראה כז, ב. שמע"צ עט, ד. סה"מ תקס"ח ח"ב ע' שכן. אוה"ת בראשית כרך ג תפז, א. סה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע' כג.

18 חד אמר שמים קדמו

در صفحهٔ 89a, در مامار «Kechu Me'itchem Terumah», آذمور هازاکن توضیح می‌دهد که نوری که همهٔ عوالم را پر می‌کند (ממלא כל עלמין, memalei kol almin), مرتبه‌به‌مرتبه فروود می‌آید؛ ازاین‌رو آسمان‌های آسمان‌ها تجلی بالاتری از آسمان‌ها دریافت می‌کنند و آسمان‌ها تجلی بالاتری از زمین. او پیش‌تر در همان مامار اشاره می‌کند که یا، با آنکه فروترین است، سر را حمل می‌کند، زیرا پایان در آغاز جای گرفته است.

یادداشت کھوت

ראה גם לקמ"פ, א. סה"מ תרכ"ט ע' כג וע' שצח. ובלקו"ש ח"ו ע' 76 ואילך.

19 בראשית ברא

«در آغاز، ה' آسمان‌ها و زمین را آفرید.» آسمان‌ها نخست نام برده شده‌اند و این دلیل بر آن است که نخست آفریده شدند.

Genesis 1:1 בראשית א':א'

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ:

In the beginning G-d created the heaven and the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

בראשית א, א. בסה"מ תקס"ה ליתא פסוק זה.

גמרא (גמרא) اختلافی را میان בית שמאי (Beis Shammai) و בית הלל (Beis Hillel) ثبت می‌کند که آیا آسمان‌ها نخست آفریده شدند یا زمین؛

هر يك از دو طرف آيه‌ای می‌آورد. این amar' هر دو دیدگاه را درست می‌داند: یکی در اندیشه و دیگری در عمل.

Chagigah 12a:16 חגיגה י"ב א:ט"ז

תנו רבנן, בית שמאי אומרים: שמים נבראו תחלה ואחר כך נבראת הארץ, שנאמר: "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". ובית הלל אומרים: ארץ נבראת תחלה ואחר כך שמים, שנאמר: "ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

21 ביום עשות

«در روزی که ה' אלקים زمین و آسمان را ساخت.» این‌جا زمین نخست نام برده شده است و این دلیل بر آن است که نخست آفریده شد.

Genesis 2:4 בראשית ב:ד'

אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקים ארץ ושמים:

These are the generations of the heaven and of the earth when they were created, in the day that the L-RD G-d made earth and heaven.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت כהות

בראשית ב, ד.

22 וכשברא ברא השמים תחילה

יادداشت برای این نکته که در عمل آفرینش آسمان‌ها نخست بودند، به این مآמר ارجاع می‌دهد.

יادداشت כהות

בד"ה כי המצוה הזאת תרס"ו. ובתו"ח כאן באו"א קצת. — וראה בלקו"ש שם.

3 بند

23 סוף מעשה במחשבה תחלה

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

יادداشت כהות

פיוט לכה דודי.

24 הארץ . . בבחי' תחלת המחשבה

در آنجا توضیح داده شده است که چون زمین در اندیشه نخست برآمده است، امتیاز و توان پدید آوردن رشد از نیستی به هستی را دارد؛ توانی که آسمان‌ها ندارند.

יادداشت כהות

בלקו"ש ח"ו שם הערה 50 "דמצד זה שהארץ עלתה במחשבה תחלה, יש בה (עילוי וחשיבות —) הכח להצמיח מאין ליש (שאינו בשמים)".

25 עולה תחלה במחשבה

آن متن توضیح می‌دهد که آنچه در عمل آخر است، در اندیشه نخست برمی‌آید، زیرا مقصود اصلی در پایان تحقق می‌یابد؛ این امر در هر عمل جسمانی بخشیدن دیده می‌شود. این موضوع را به‌تفصیل بررسی می‌کند.

יادداشت כהות

ובסה"מ תרמ"ד ע' ריב: היינו לפי שעיקר המכוון נגמר בסוף, וכמו שאנו רואים למטה בגשמי בכל השפעה שעיקר המכוון נשלם בסוף, ע"ש בארוכה.

26 לכן דוקא בה יש הכח והיכולת להוציא צמצום

این نامه توضیح می‌دهد که تنها ذات خود ה' توان آفریدن چیزی از نیستی را دارد، و این توان در زمین آشکار می‌شود؛ زمینی که هر سال گیاهان را از نیستی پدید می‌آورد. همچنین می‌افزاید که هرچند حیوانات و انسان‌ها از مرتبه بالاتری برخوردارند، از آنچه می‌روید زندگی می‌گیرند.

יادداشت כהות

ראה אגה"ק סי' כ (קלב, א). אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תמד.

4 بند

27 דירת עראי

مدراش می‌گوید که تا پیش از ساخته‌شدن معبد (בית המקדש, Beis HaMikdash), حضور الهی (שכינה, Shechinah) از جایی به جای دیگر می‌رفت؛ چنان‌که می‌گوید: «در خیمه و در خیمه‌گاه (משכן, Mishkan) رفت‌وآمد می‌کرده‌ام»؛ و هنگامی که معبد ساخته شد: «این است جایگاه آرامش من تا ابد.» یادداشتی از كهوت (קה"ת, Kehot) این گفته را مأخذی برای این نکته می‌آورد که خیمه‌گاه سکونتگاهی موقت بود.

Shir HaShirim Rabbah 1:16 שיר השירים רבה א:ט"ז

Zohar II, 241a זח"ב רמא, א

יادداشت כהות

ראה שהש"ר פ"א, טז (ג). זח"ב רמא, א.

28 דירת עראי

یادداشتی از كهوت (Kehot), این بخش از زوهار (Zohar, זהר) را مأخذ دیگری برای اندیشه سکونتگاهی موقت می‌آورد.

Zohar, Pekudei 40:380–390 ספר הזהר, פקודי מ':ש"פ-ש"צ

29 ואהיה מתהלך באהל

ה' از طریق پیامبر ناتان (נתן) به داوود (דוד) می‌گوید که از زمان خروج از مصر، در خانه‌ای سکونت نداشته، بلکه در خیمه و خیمه‌گاه رفت‌وآمد کرده است. این מאמר (maamar) این گفته را نقل می‌کند تا نشان دهد که خیمه‌گاه سکونتگاهی موقت بود.

II Samuel 7:6 שמואל ב ז:ו'

כי לא ישבתי בבית למיזם העלתי את־בני ישראל ממצרים ועד היום הזה ואהיה מתהלך באהל ובמשכן:

for I have not dwelt in a house since the day that I brought up the children of Israel out of Egypt, even to this day, but have walked in a tent and in a tabernacle

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יادداشت כהות

שמואל-ב ז, ו. ראה סה"מ תרמ"ד ע' ריג ואילך.

6 بند

30 במקדש — כי הי' דירת קבע

در مجلد مربوط به Nach, معنی «دائمی» با تعبیر «خیمه‌ای که جابه‌جا نخواهد شد» به تفصیل توضیح داده شده است؛ مواضع دیگر نیز به‌عنوان بحث‌های تکمیلی فهرست شده‌اند.

יادداشت כהות

באוה"פ ת' ויגש כרך ב שנ, א. באוה"ת נ"ך כרך א ע' לה פי' קבע ע"ד אהל בל יצען הנזכר בלקו"ת סד"ה שובה ישראל עד דרוש השני. ע"ש בארוכה. ראה גם אוה"ת בלק ע' אילו. ובלקו"ש לפי שמות ח"ו ע' 21 הערה 66 כ': "וזהו גם הטעם מה שהמשכן הי' דירת עראי של הקב"ה וביהמ"ק דירת קבע, כי כשהגילוי נמשך רק מלמעלה, אינו חודר בפנימיות כ"כ (ולהעיר מלקו"ת ויקרא (ב, ג-ד), שאתערותא דלעילא מצד עצמה — כשאין אחרי

מיד עבודה מלמטלמ"ע — אין לה קיום). "ראה ד"ה דוד עבדי תשל"ב הנ"ל.

31 זאת מנוחתי עדי עד

«این جایگاه آرامش من تا ابد است؛ اینجا سکونت خواهم کرد، زیرا آن را خواسته‌ام»؛ این سخن دربارهٔ صهیون گفته شده است. **مאמר** (maamar) این آیه را وصف **בית המקדש** (Beis HaMikdash) به‌منزلهٔ سکونتگاه همیشگی **ה'** می‌خواند.

Psalms 132:14 תהילים קל"ב:יד

זאת-מנוחתי עדי-עד פה-אשב כי אותיה:

This is My resting-place for ever; Here will I dwell; for I have' desired it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

תהלים קלב. יד. וראה בהמשך מים רבים תרל"ו פרק ע' שלכאורה צ"ל האיד בנין בית מאבנים וסיד יחי' נק' בשם מנוחה ונחלה לאלקים חיים ע"ש.

32 מנוחה לחיי העולמים

משנה (משנה) مزامیری را که لاویان هر روز در **בית המקדש** می‌خواندند، برمی‌شمارد؛ در شبات (**שבת**, Shabbos)، مزמور 92 بود: «سرودی برای زمان آینده، برای روزی که یکسره **שבת** و آرامش برای حیات جاودان است.» **מאמר** این عبارت را ناظر به هزارهٔ هفتم می‌گیرد؛ **בית המקדש** پیش‌نمونه‌ای از آن بود.

Mishnah Tamid 7:4 משנה תמיד ז':ד'

... בששיו היו אומרים (שם צג)، ה' מלך גאות לבש וגו'. **בשבת** היו **אומרים** (שם צב)، **מזמור** **שיר** **ליום השבת**، **מזמור** **שיר** **לעתיד** **לבא**، **ליום** **שקלו** **שבת** **מנוחה** **לחיי** **העולמים**:

The following are the psalms that were chanted in the Temple. 1) On the first day they used to say, "The earth is the L-rd's and the fullness thereof, the world and they that dwell therein" (Psalms 24). 2) On the second day they used to say: "Great is the L-rd and highly to be praised, in the city of our G-d. His holy mountain" (Psalms 48). 3) On the third day they used to say: "G-d stands in the congregation of G-d, in ... the midst of the judges he

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

بند 7

33 אשת חیل עט"ב

مَثَلِ سَلِيمَانَ (**שלמה**): «زَن شایسته تاج شوهر خویش است.» این مَثَل در گفتار به فرمانروایی (**ملכות**, Malchus) تطبیق داده می‌شود؛ فرمانروایی در زمان آینده برمی‌خیزد تا تاجی بر فراز صفات عاطفی (**ז"א** / **עזیر** **انפין**, Z'eir Anpin) باشد.

Proverbs 12:4 משלי י"ב:ד'

אשת-חיל עטרת בעלה וקרקה בעצמותיו מבישה:

A virtuous woman is a crown to her husband; But she that doeth shamefully is as rottenness in his bones

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

משלי יב، د.

34 מחר חדש

یوناتان به داوود می‌گوید: «فردا ماو نو است»، در حالی که آن دو نقشه می‌کشند تا قصد شائول (**شاول**) را دریابند. توضیح داخل پرانتز به گفتاری دربارهٔ این آیه اشاره دارد که سخنان یوناتان به داوود را بررسی می‌کند: «و من پس از تو خواهم بود.»

I Samuel 20:18 שמואל א' כ"י"ח

ויאמר-לו יהונתן מחר חדש ונקדקדת כי יפקד מושבך:

And Jonathan said unto him: "To-morrow is the new moon; and thou wilt be missed, thy seat will be empty

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یوناتان (**יהונתן**) به داوود (**דוד**) می‌گوید: «تو بر اسرائیل پادشاه خواهی شد و من پس از تو خواهم بود.» توضیح داخل پرانتز به گفتاری اشاره دارد که این مضمون را بسط می‌دهد.

35

I Samuel 23:17 שמואל א' כ"ג:י"ז

ויאמר אליו אל-תירא כי לא תמצאך יד שاول אבי ואתה תמלך עלי-ישראל ואנכי אהיה-לך למשנה וגם-שاول אבי ידע כן:

And he said unto him: 'Fear not; for the hand of Saul my father shall not find thee; and thou shalt be king over Israel, and I shall be next unto thee; and that also Saul my father knoweth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 8

36 שהיא מדרס תחת כפות רגלי הכל

מידراش (**مדרש**, Midrash) دربارهٔ وعده‌ای که فرزندان ابراهیم (**אברהם**) مانند غبار زمین خواهند بود، می‌گوید که خاک پایمال می‌شود؛ شرح آنجا توضیح می‌دهد که همگان بر آن پا می‌گذارند. یادداشتی از Kehot آن را برای بیان فرومایگی خاک نقل می‌کند.

Bereshit Rabbah 41:9 برאשית רבה מ"א:ט'

וה' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט כי את כל הארץ אשר אתה רואה לך אתננה גוי' ושמתی את זרעך כעפר הארץ. מה עפר הארץ، מסוף העולם ועד סופו، כך בניך יהיו מפוזרים מסוף העולם ועד סופו. ומה עפר הארץ אינו מתברך אלא במים، אף ישראל אינו מתברך אלא בזכות התורה، שנמשלה למים. ומה עפר מבלה את כלי מתכות והוא קיים לעולם، כך ישראל כל עובדי כוכבים בטלים והם קיימים. ומה עפר، עשויה דייש، אף בניך، עשויין דייש לעובדי כוכבים، הדא הוא דכתיב (ישעיה נא): ושמתיה ביד מוגיך וגו'. מה ...

For all the land that you see, I will give to you, and to your" descendants, forever" (Genesis 13:15). "I will render your descendants like the dust of the earth; if a man could count the dust of the earth, so your descendants shall be counted" (Genesis 13:16). "The L-rd said to Abram, after Lot parted... For all the land that you see, I will give to you...I will render your descendants like the dust of the earth" – just as the dust ... of the earth is found from one end

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

یادداشت کھوت

ראה ב"ר פמ"א, ט: ומה עפר עשויי' דייש. ובמ"כ שם: הכל דשין עלי'. וראה גם בלקוי"ש ח"כ ע' 310.

37 ونחנו מ"ה

موسی (مשה) و هارون (אהרן) به مردمی که در بیابان شکایت می‌کردند، می‌گویند: «ما چه هستیم که از ما شکایت می‌کنید؟» موسی این سخن را در آیه بعد تکرار می‌کند. این گفتارِ حسیدی (מאמר, maamar) این را اوج خودنفی‌گری (ביטול, bittul) می‌داند.

Exodus 16:7 שמות ט"ז:ז

ובקר וראיתם את־קבוד ה' בשמעו את־תלנותיכם עליה' ונחנו מה כי תלינו עלינו:

and in the morning, then ye shall see the glory of the L-RD; for that He hath heard your murmurings against the L-RD; and what are we, that ye murmur against us

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

שמות טז, ז.

38 ע"פ מזמור שיר חנוכת הבית

این یادداشت احتمال می‌دهد که مقصود, Mizmor Shir, Chanukas HaBayis از سال 5565 باشد که پیش از این maamar, در شب جمعه شب Parshas Vayigash, «درباره گشایش خانه», گفته شد. در آنجا maama «تیرهای خانه‌های ما» نیز به‌عنوان maamari ثبت شده که در همان گشایش, در Parshas Vayechi, گفته شد.

یادداشت کھوت

כנראה הכוונה לד"ה זה משנת תקס"ה שנאמר קודם מאמר זה ורשום עליו ליל ש"ק פ' ויגש על חנוכת הבית — ונדפס שם ע' קלב ואילך. ועל ד"ה קורות בתינו רשום: "על חנוכת הבית הנ"ל פ' ויחי". וראה לקו"ת ברכה שט, ד. סידור עם דא"ח כא רע"ג.

39 מזמור שיר חנוכת הבית

«مزمور، سرودی برای افتتاح خانه، از داوود (דוד)». عبارت داخل پرانتز به گفتاری دربارهٔ این آیه اشاره دارد که توضیح می‌دهد چرا بیت همیقداش (مقدس, Beis HaMikdash) باید سراسر از سنگ می‌بود.

Psalms 30:1 תהילים ל':א

מזמור שיר־תְּנִיחַת הַבַּיִת לְדָוִד:

A Psalm; a Song at the Dedication of the House; of David

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 נדבכין די אבן גלל

فرمانِ کوروش، به زبانِ آرامی: «سه ردیف از سنگ‌های بزرگ و یک ردیف از چوبِ نو.» این فرمان چوب را با بنای معبد دوم درآمیخت.

Ezra 6:4 עזרא ו':ד

נדבכין דיי־אבן גלל תלתא ונדבך דיי־אע חדת ונקתא מן־בית מלכא תתיהב:

with three rows of great stones, and a row of new timber, and let the expenses be given out of the king's house

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

عزرا ו, ד.

41 אמרו בגמי' על כורש

گمارا (גמרא, Gemara) ثابت می‌کند که کوروش (کورש) از فرمان خود برای ساختن معبد با «سه ردیف از سنگ‌های بزرگ و یک ردیف از چوبِ نو» «روی‌گردان شد»: او می‌خواست اگر یهودیان شورش کردند، بتواند آن را بسوزاند. گفتارِ حسیدی دلیلِ درونیِ نادرست‌بودنِ فرمان را چنین بیان

می‌کند: این فرمان عنصرِ نیاتی را با خانه‌ای درآمیخت که باید سراسر از سنگ می‌بود.

Rosh Hashanah 4a:4 ראש השנה ד' א:ד'

ואיבעית אימא: מנלן דאחמיץ — דכתבי: "נדבכין די אבן גלל תלתא ונדבך די אע חדת ונקתא מן בית מלכא תתיהב", למא לקה דעבד הכי? סבר: אי מרדו בי יהודאי — איקלליה בגורא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

یادداشت کھوت

ר"ה ד, א. ראה אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תמד. כרך ג ע' תשעה.

42 קול דממה דקה

هنگامی که ه' بر الیاس (אליהו) در حورב (Chorev) تجلی کرد، در باد، زلزله یا آتش نبود؛ پس از آتش، «صدایی آرام و لطیف» آمد. گفتارِ حسیدی این عبارت را بر خم‌شدن در دعای هجده‌برکتی (שמונה עשרה, Shemoneh Esreh) تطبیق می‌دهد؛ بر مرتبهٔ خاموش و «جمادی» دعا.

I Kings 19:12 מלכים א' י"ט:י"ב

ואחר הרעש אש לא באש ה' ואחר האש קול דממה דקה:

and after the earthquake a fire; but the L-RD was not in the fire; and after the fire a still small voice

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

بند 9

43 יוסף לשון תוספת ורבו

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت کھوت

ע"י לעיל לא, א.

44 צדיק כתמר יפרח כארז בלבנון ישגה

«پارسا (צדיק, tzaddik) همچون درخت خرما شکوفا خواهد شد؛ همچون سرو لبنان بلندبالا خواهد رویید.» این گفتارِ حسیدی (מאמר, maamar) آیه را بر یوسف (יוסף) پارسا تطبیق می‌کند؛ خصلت او این است که رشد کند و بالا رود.

Psalms 92:13 תהילים צ"ב:י"ג

צדיק כַּתְמָר יִפְרַח כְּאַרְז בְּלִבְנוֹן יִשְׁגָּה:

The righteous shall flourish like the palm-tree; He shall grow like a cedar in Lebanon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

תהלים צב, יג. בבוח וישב — גוכתי"ק הצ"צ, לא מובא פסוק זה.

45 לגבי המלי' שנק' דומם כמ"ש במ"א באריכות

در آنجا، در بحثی که در صفحهٔ 57d با چهار مرتبهٔ بی‌جان، روبنده، حیوان و گویا آغاز می‌شود، لیکوتی تורה توضیح می‌دهد که حروف اندیشه و گفتار در بالا «بی‌جان»‌اند، حال آنکه صفات عاطفی برین «رویش»‌اند: همچون گیاهان رشد می‌کنند و زئیر انیین دارای کوچکی و بزرگی است. آنجا چوب سرو و زوفای گاو سرخ نیز به همین شیوه تفسیر می‌شوند.

یادداشت کھوت

ראה לקו"ת פ' חקת נז, ד ואילך.

46 עץ ארז ואזוב

کاهن «چوبِ سدر و زوفا» و پشم سرخ‌فام را به آتشی می‌اندازد که گاو سرخ در آن می‌سوزد. این מאמר سدرِ بلندبالا و زوفای کوتاه‌قد را به مراحل

پخته و نایخته عواطف تعبیر می‌کند.

Numbers 19:6 במדבר י"ט:ו'

ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת והשליך אליהם שרפת הפרה:

And the priest shall take cedar-wood, and hyssop, and scarlet, and cast it into the midst of the burning of the heifer.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

47 שהאזוב הוא בחי' הקטנות

واژه‌نامه‌ای قبلائی که برای زوفا به‌عنوان مرتبه کوچکی بدان استناد شده است. لیکوتی تורה در خوکات همان‌جا از آن نقل می‌کند که زوفا را بنیاد، یعنی «واو کوچک»، می‌خواند که به سرو پیوسته است.

یادداشت کیهوت

מא"א א, נד. לקו"ת חקת ט, ד.

بند 11

48 ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני

يهودا (يهודה) به يوسف (يوسف) نزدیک می‌شود و می‌گوید: «لطفاً، سرورم.» מאמר (maamar) واژه «בי» (bi, «در من») را چنین می‌خواند که جریان فیض از یوسف به درون یهودا کشیده خواهد شد.

Genesis 44:18 בראשית מ"ד:י"ח

ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדני וידבר נא עבדך דבר באזני אדני ואל יחר אפך בעבדך כי קמוך פפרעה:

Then Judah came near unto him, and said: 'Oh my lord, let thy servant, I pray thee, speak a word in my lord's ears, and let not thine anger burn against thy servant; for thou art even as Pharaoh.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

49 ויאמר בי אדוני פי' שבו יומשך השפע מיוסף הצדיק

ربی در آنجا می‌پرسد چرا متن می‌گوید «در او»: چون یهودا از یوسف درخواست می‌کرد، به نظر می‌رسد باید از او می‌خواست که یوسف فیض را به سوی او فروفرستد. این پرسش در آنجا به تفصیل بررسی می‌شود.

یادداشت کیهوت

בי"ה דוד עבדי תשל"ב מדייק בתי' שבו דלקאורה כיון שיהודה ביקש זה מיוסף הרי היה צריך לבקשו שהוא (יوسف) ימשיך השפע אליו, ע"ש באריכות. וראה שם הערה 29 והערה 33.

50 וכמבואר בזהר דויגש

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت کیهوت

ר', א.

51 ויגש היינו תקרובתא עלמא בעלמא

زوهار (זהר) توضیح می‌دهد که «و به او نزدیک شد» به نزدیک شدن عالمی به عالمی دیگر اشاره دارد، تا یکی شوند؛ زیرا یهودا پادشاه بود و یوسف نیز پادشاه بود. מאמר (maamar) این دو عالم را فرمانروایی (ملכות, Malchus) و صفات عاطفی (ז"א / זעיר אנפין, Z'eir Anpin) می‌داند.

Zohar, Vayigash 2:15-3:26 ספר הזהר, ויגש ב' ט"ו-ג' כ"ו

THEN JUDAH CAME NEAR UNTO HIM. This was an approach of one world to another so as to join together. For Judah was king and Joseph was king, and they came nearer and nearer to each other until they united. R. Judah opened a discourse on the text: For, lo, the kings assembled themselves, etc. (Ps. 48, 5). 'This is an allusion', he said, 'to Judah

and Joseph, who were both kings and joined together in an altercation. For Judah had gone surety for Benjamin and ... pledged himself to his

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

یادداشت Kehot برای این عبارت به Zohar, Vayigash 2:22 ارجاع می‌دهد.

Zohar, Vayigash 2:22 ספר הזהר, ויגש ב' כ"ב

بند 12

53 אבא יסד ברתא

یکی از مواضعی که در یادداشتی از Kehot برشمرده شده، جایی است که زوهار (זהר, the Zohar) می‌گوید: «אבא (Abba [پدر]) دختر را بنیاد نهاد؛ حکمت (חכמה, Chochmah) فرمانروایی (ملכות, Malchus) را بنیاد می‌نهد.

Zohar III, 248a זח"ג רמח, א

Tikkunei Zohar, Tikkun 21 • 61b:4-5 תקו"ז תיקון כא

וכד אית בישראל משכילים בחכמה דאיהי י' מחשבה עלאה. ידעין לזרקא לה להאי אבנא דאיהי בת יחידה לההוא אתר דאתגזרת בגין דברתא באבא אתעבידת. הה"ד י' בחכמה יסד ארץ. בחכמה דאיהו אבא יסד ברתא דאיהי ארץ הדום רגליו וההוא חוש דילה איהו ו'. דאבנא דאיהי תגא. עטרי' על רישיה עטרה דס"ת. ובגינה אתמר ודאשתמש בתגא חלף איהו כתר תורה ודא. דתלת כתרין אינון כתר תורה וכתר כהונה וכתר מלכות. וכתר תורה (נ"א וכתר שם טוב) על גביהו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

یادداشت کیهوت

זח"ג רמח, א. רבו, ב. רבח, א. ת"ז תי' כא. ראה לעיל ד, ג.

54 ונחנו מה

موسی (مשה, Moshe) و هارون (אהرون, Aharon) می‌گویند: «پس ما چه هستیم؟» ما מר (מאמר, maamar [گفتار حسیدی]) این را خوندفی گری (ביטול, bittul) در هیبت برتر، مرتبه موسی ز'ینو، می‌خواند.

Exodus 16:7 שמות ט"ז:ז

ובקר וראיתם את-קבוד ה' בשמעו את-תלנותיכם עליה' ונחנו מה כי תלינו עלינו:

and in the morning, then ye shall see the glory of the L-RD; for that He hath heard your murmurings against the L-RD; and what are we, that ye murmur against us?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 לקמן ע"פ יהודה אתה

این همان مامار درباره آیه «یهودا، تو؛ برادرانت به تو اقرار خواهند کرد» است که در ادامه تורה اور آمده است. این مامار توضیح می‌دهد که اقرار (הודאה, hoda'ah) یهودا، هنگامی که آشکار می‌شود، خوندفی گری ای فراتر از عشق و هیبت روبین (ראובן, Reuven) و שמعون (שמعون, Shimon) است؛ این همان خم شدن در شموه عسره است که آهسته خوانده می‌شود، مانند «آوای آرام و نازکی» که پس از آتش عشق می‌آید.

یادداشت کیهوت

מה, ב.

56 יהודה אתה

يعقوب (יעקב, Yaakov) به يهودا (יהודה, Yehudah) برکت می‌دهد: «یهودا، تو را برادرانت خواهند ستود.» این آیه ما מר ی را آغاز می‌کند که

بعدتر در توراه اور (تורה اور, Torah Ohr) آمده و این پرائنتز به آن اشاره دارد.

Genesis 49:8 براسیت מ"ש:ח'

יהודה אתה יהודה אחיהך יךך בערף איךך ישמחו לך בני איךך:

Judah, thee shall thy brethren praise; Thy hand shall be on the neck of thine enemies; Thy father's sons shall bow down before thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

57 ע"פ מאמר הזהר פ' אמור

این یادداشت، مامار مربوط به زوهار در پاراشای إمور را که متن به آن اشاره می‌کند، همان ماماری معرفی می‌کند که در [Biurei HaZohar] می‌تترل ربه چاپ شده است.

یادداشت کهوت

ביאורי הזהר לאדה"א ע, ב.

58 וגם אמנה אחותי בת אבי

ابراهيم (اברהام, Avraham) درباره سارا (ساره, Sarah) می‌گوید: «و برآستی او خواهر من است، دختر پدرم.» این پرائنتز به گفتاری درباره توضیح زوهار بر این آیه در Parshas Emor اشاره دارد.

Genesis 20:12 براسیت כ"י"ב

וגם-אמנה אחתי בת-אבי הוא אך לא בת-אמי ותהי-לי לאשה:

And moreover she is indeed my sister, the daughter of my father, but not the daughter of my mother; and so she became my wife.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59 בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה

«نام چهارحرفی (הי, Havayah) زمین را با حکמה بنیاد نهاد؛ او آسمان‌ها را با فهم استوار ساخت.» این پرائنتز به بحثی درباره این آیه اشاره دارد که در آن «زمین»، ملכות، بر حکמה بنیاد نهاده شده است؛ همان‌گونه که در گفته «ابا دختر را بنیاد نهاد» آمده است.

Proverbs 3:19 משלי ג' י"ט

ה' בַּחֲכָמָה יִסֵּד אֶרֶץ כּוֹנֵן שָׁמַיִם בְּתַבּוּנָה:

The L-RD by wisdom founded the earth; By understanding He established the heavens.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 ועמל"ל . להבין הטעם שנשתנה יצירת

این مامار می‌پرسد چرا بدن انسان به‌گونه‌ای متفاوت از همه موجودات دیگر شکل گرفت: گیاهان و حیوانات به‌واسطه زمین، کامل و با بدن و نیروی حیات (חיות, chayus) در کنار هم، از راه کلام ה' پدید آمدند. در ادامه، «با حکمت، زمین را بنیاد نهاد» را توضیح می‌دهد: موجود بی‌جان تنها از حکمت پدید می‌آید؛ از همین رو بدن آدم (אדם, Adam)، که نماینده حکمت است، بی‌جان بود.

یادداشت کهوت

לעיל ג, ד ואילך.

بند 13

61 וזהו מ"ש בהפטר

یادداشت، این گفتار (מאמר, maamar) را برای پیوند میان این گفتار و هفتاره معرفی می‌کند.

یادداشت کهوت

ראה ד"ה ויגש תשמ"ו. לקו"ש חט"ו ע' 413.

62 וקרב אותם אחד אל אחד

به پیامبر گفته می‌شود دو چوب را به هم نزدیک کند تا در دستش یکی شوند.

Ezekiel 37:17 יחזקאל ל"ז:י"ז

וקרב אתם אחד אלי-אחד לך לעץ אחד והיו לאחדים בידך:

and join them for thee one to another into one stick, that they may become one in thy hand.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 הנה אני לוקח את עץ יוסף

ה' چوب یوسف را همراه با قبایل اسرائیل، باران او، خواهد گرفت و آن را به چوب یهودا پیوند خواهد زد تا آن دو یکی شوند.

Ezekiel 37:19 יחזקאל ל"ז:י"ט

דבר אלהם כה-אמר אד-ני ה' הנה אני לקח את-עץ יוסף אשר ביד-אפרים ושבטי ישראל חברו ונתתי אותם עליו את-עץ יהודה ועשתם לעץ אחד והיו אחד ביד:

say into them: Thus saith the L-rd GOD: Behold, I will take the stick of Joseph, which is in the hand of Ephraim, and the tribes of Israel his companions; and I will put them unto him together with the stick of Judah, and make them one stick, and they shall be one in My hand.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64 בהפטר דפ' ויגש . . ועבדי דוד מלך עליהם

ה' به حزقیال (یחזקאל) می‌گوید یک چوب برای یهودا (یهודה) و چوب دیگری برای یوسف (یوسف)، یعنی چوب افرایم (אפרים)، بردارد. این بخش، هفتارای הפטרה (haftorah) مربوط به פרשת ויגש (Parshas Vayigash) است.

Ezekiel 37:24 יחזקאל ל"ז:כ"ד

ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהיה לכלם ובמשפטי ילכו וחקותי ישמרו ועשו אותם:

And My servant David shall be king over them, and they all shall have one shepherd; they shall also walk in Mine ordinances, and observe My statutes, and do them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کهوت

יחזקאל לו, טו-כה. בספר השיחות תשנ"ב כרך א ע' 224 מבאר השייכות ועבדי דוד לפסוק ויגש אליו יהודה, ומציין לזח"א רה, ב (הנוצר לעיל). וראה שם בהערה 71 שמציין לכמה מקומות בדא"ת. וראה גם ד"ה ודוד עבדי תשל"ב שתוכן שניהם הוא חיבור יהודה ויוסף, ע"ש בארוכה.

65 איוב מ"א

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت کهوت

פסוק ח.

66

این سخن درباره فلس‌های لویاتان گفته شده است؛ فلس‌هایی که چنان نزدیک به هم قرار دارند که هیچ هوایی میانشان نیست. מאמר (maamar) این را بر پیوند آینده یوسف و یهودا تطبیق می‌دهد؛ آن دو به یکدیگر «نزدیک خواهند شد».

Job 41:8 איוב מ"א:ח'

אחד באחד יגשו וריח לא יבא ביניהם:

One is so near to another, that no air can come between them.

67 ולא יכול יוסף להתאפק

יוסף دیگر نتوانست خود را نگه دارد و هویت خود را به برادرانش شناساند. **مأמר** در این ماجرا پیوند یوسف و یهودا را می‌پיند.

Genesis 45:1 בראשית מ"ה:א'

ולא־יכל יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל־איש מעלי ולא־עמד איש אתו בהתודע יוסף אלי־אחיו:

Then Joseph could not refrain himself before all them that stood by him; and he cried: 'Cause every man to go out from me.' And there stood no man with him, while Joseph made himself known unto his brethren.

68 ע"פ והי' מספר בניי

این همان گفتاری دربارهٔ «و شمار فرزندان اسرائيل چنین خواهد بود» است که متن به آن ارجاع می‌دهد. در صفحهٔ 6c، عبارت «فرزندان يهودا و فرزندان اسرائيل با هم گرد خواهند آمد» را توضیح می‌دهد: يهودا، که از «این بار سیاس خواهد گفت» گرفته شده، صعود از پایین است و اسرائيل جریان از بالاست؛ اکنون این‌ها دو یگانگی، یگانگی برتر و یگانگی فروتر، هستند، اما در زمان آینده «یک سر» خواهند بود، تا یکی با دیگری یکی شود؛ و این به همین گفتار بازمی‌گردد.

69 והיה מספר בניי

«و شمار فرزندان اسرائيل مانند شני دریا خواهد بود.» این آیه گفتاری را می‌گشاید که پراتز به آن اشاره دارد.

Hosea 2:1 הושע ב':א'

והיה מספר בני־ישׂראל כחול הים אשר לא־ימד ולא יספר והיה במקום אשר־יאמר להם לא־עמי אתם ואמר להם בני אלי־חי:

Yet the number of the children of Israel shall be as the sand of the sea, which cannot be measured nor numbered; and it shall come to pass that, instead of that which was said unto them: 'Ye are not My people', it shall be said unto them: 'Ye are the children of the living G-d

70 ונקבצו בני יהודה ובני ישראל יחדו ושמו להם ראש אחד

پیامبر پیشگویی می‌کند که فرزندان يهودا و فرزندان اسرائيل، یعنی ده قبیله، زیر یک رهبر گرد هم خواهند آمد. مانند دو چوب حزقیال، این پیشگویی از پیوند آینده يهودا و یوسف سخن می‌گوید.

Hosea 2:2 הושע ב':ב'

ونקבצו בני־יהודה ובני־ישׂראל יחדו ושמו להם ראש אחד ועלו מן־הארץ כי גדול יום יורעאל:

And the children of Judah and the children of Israel shall be gathered together, and they shall appoint themselves one head, and shall go up out of the land; for great shall be the day of Jezreel.

71 בדרוש ברכת הזימון

یادداشت، جایگاه گفتار بركات הזימון را که متن به آن ارجاع می‌دهد، در

بخش سیدور (سیدور) دربارهٔ دعای پس از غذا مشخص می‌کند.

سیدور שער ברהמ"ז קב ב. ובאוה"ת פ' עקב הגהות ע"ז.

72 ע"פ מחר חדש בענין יהונתן ודוד

یادداشت، این را به‌عنوان بحثی افزوده دربارهٔ یوناتان و داوود فهرست می‌کند.

לק"ת ברכה צז, א. וראה אוה"ת בראשית ו, ב. ואילך.

73 שתפשו הקב"ה לירבעם בן נבט

یادداشت، این منبع را برای روایت تلمود دربارهٔ یربعام ذکر می‌کند.

ראה אוה"ת פ' שלח ע' תנ.

74 שתפשו הקב"ה לירבעם בן נבט ואמר לו חזור בך

تلمود نقل می‌کند که ה' یربعام (یربعם) را به توبه فراخواند و گفت که او، یربعام و پسر יִשְׂחָא (ישי) با هم در باغ عدن (גן עדן, Gan Eden) گردش خواهند کرد؛ یربعام وقتی شنید که پسر יִשְׂחָא در رأس خواهد بود، نپذیرفت. خود متن این موضع را ذکر می‌کند (Chelek, 102a).

Sanhedrin 102a:17 סנהדרין ק"ב א:י"ז

"אחר הדבר הזה לא שב לרבעם מדרכו הרעה". מאי "אחר"? אומר רבי אבא: אחר שתפשו הקדוש ברוך הוא לרבעם בבגדו, ואמר לו: חזור בך, ואני ואמה וכן ישי נטייל בגן עדן. אומר לו: מי בראש? בן ישי בראש. אי הקי, לא בעינא.

75 כי — יוסף נמשל לארז

یادداشت، این منبع را برای تشبیه شدن یوسف به سرو ذکر می‌کند.

ראה משיחת ש"פ בשלח סה"ש תשמ"ט הערה 27.

بند 14

76 אני ואתה וכן ישי נטייל בג"ע

ועד ה' به یربعام (یربعם) در روایت تلمود، که متن در بند 13 از Chelek (חלק), 102a به آن استناد کرده است. این **מאמר** (maamar) آن را چنین توضیح می‌دهد: نور بی‌پایان (אור אין סוף, Or Ein Sof) در هر سه می‌تابد.

Sanhedrin 102a:17 סנהדרין ק"ב א:י"ז

"אחר הדבר הזה לא שב לרבעם מדרכו הרעה". מאי "אחר"? אומר רבי אבא: אחר שתפשו הקדוש ברוך הוא לרבעם בבגדו, ואמר לו: חזור בך, ואני ואמה וכן ישי נטייל בגן עדן. אומר לו: מי בראש? בן ישי בראש. אי הקי, לא בעינא.

بند 15

77 גסות הרוח שבירבעם טרדתו

راو نحمان (רב נחמן) می‌گوید که تکثّر یربعام (یربعם) او را از دنیا راند؛ زیرا می‌ترسید که زیارت اورشليم، پادشاهی را به خاندان داوود (دוד)

بازگرداند. این مقاله آن را به امتناع او از پذیرفتن پسر پشای (یشی) در رأس پیوند می‌دهد.

Sanhedrin 101b:13 סנהדרין ק"א ב:י"ג

ומאי "וזה אשר הרים יד במלך"? אמר רב נחמן: שחלץ תפיליו בפניו. אמר רב נחמן: גסות הרוח שהיה בו בירבעם טרדתו מן העולם, שנאמר: "ויאמר ירבעם בלבו עתה תשוב הממלכה לבית דוד. אם נעלה העם הזה לעשות זבחם בבית ה' בירושלים ושב לב העם הזה אל אדניהם אל ירבעם מלך יהודה והרגני ושב אל ירבעם מלך יהודה".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

78 במ"א בענין המרגלים

این یادداشت برای بحث درباره جاسوسان که متن آن را «در جای دیگری» شرح داده شده می‌خواند، به آنجا ارجاع می‌دهد.

يادداشت كهوت

ראה אורח"ת שלח ע' תנ ואילך.

79 כולם אנשים

موسی (مשה) جاسوسان را فرستاد: «همه آنان مردانی بودند، سران بنی‌اسرائیل.» این مقاله «مردان» را به ریشه آنان در جانب مذکر و بخشنده تفسیر می‌کند؛ و به همین دلیل، آنان نیازی به «زمین» احساس نمی‌کردند.

Numbers 13:3 במדבר י"ג:ג'

וישלח אתם משה ממדבר פארן על־פי ה' קלם אנשים ראשי בני־ישראל המה:

And Moses sent them from the wilderness of Paran according to the commandment of the L-RD; all of them men who were heads of the children of Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

درباره این نسخه

.the notes و our explanations ,the English translation ,This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) از طریق سفاریا: (Public Domain); Torat Emet 363 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

ترجمه و شرح انگلیسی: با کمک هوش مصنوعی (openai/gpt-6-luna-pro:batch) برای likuteitorah.com تهیه شده و با متن عبری و سفاریا مقابله شده است؛ هنوز ویراستار انسانی آن را بازبینی نکرده است. لطفاً هر مطلب مهمی را با متن عبری مقابله کنید.

ربه خواست که ماماریم پارشای آن هفته، «پارشای حسیدی»، در همان هفته و در طول هفت روز آن آموخته شوند (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). چرا آن را بیاموزیم و برکات ربه: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha

پروژه‌ای رایگان و غیرتجاری؛ هیچ چیز در اینجا فروخته نمی‌شود. وابسته به Kehot, Sefaria یا کتابخانه لوباوویچ نیست. © likuteitorah.com

از likuteitorah.com/fa/torah-ohr/vayigash/1/

تقدیم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی بیتسخاک